

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Komparace ekonomik České republiky a Slovenské republiky dle magického čtyřúhelníku

Lucie Plšková

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomických teorií

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Lucie Plšková

Provoz a ekonomika

Název práce

Komparace vybraných ekonomik dle magického čtyřúhelníku

Název anglicky

Comparison of the Chosen Economies due to Magic Quadrangle

Cíle práce

Primárním cílem práce je vyhodnotit a následně komparovat vývoj ekonomiky České a Slovenské republiky v období od vstupu do EU (r. 2004) do současnosti. Dílčími cíli práce jsou definovat používané makroekonomické ukazatele, formulovat základních teoretických principů vymezení magického čtyřúhelníku a provedení (hrubé) makroekonomické analýzy obou komparovaných ekonomik dle čtyř klíčových makroekonomických ukazatelů.

Metodika

Teoretická část práce je vytvořena na základě studia odborné a metodické literatury zabývající se definováním základních makroekonomických ukazatelů používaných v praktické části práce. Praktická část práce využívá metodu komparace ekonomik, která je založena na teorii magického čtyřúhelníku. Magický čtyřúhelník je určen skutečnou velikostí čtyř makroekonomických ukazatelů, přičemž platí, že čím vyšší je jeho plocha, tím je ekonomika v lepším stavu.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Doporučené zdroje Informací

- BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohuslav. Makroekonomie. Praha: Aleš Čeněk. 296 s. 2010. ISBN: 9788073802455.
- CAHLÍK, Tomáš, MARKOVÁ, Jana. Ekonomika České republiky v novém prostoru Evropské unie. 1. vydání. Praha: G plus G, 2004. 181 s. ISBN 80-86103-75-7.
- HOLMAN, Robert. Makroekonomie. Středně pokročilý kurz. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 448 s. ISBN 978-80-7179-861-3.
- PAVELKA, Tomáš. Makroekonomie: základní kurz. 2. vydání. Praha: Melandrium, 2007. 278 s. ISBN 978-80-86175-52-2.
- SAMUELSON, Paul, A., NORDHAUS, William, D. Ekonomie. 19. vydání. Praha: Obzor, 2013. 732 s. ISBN 978-80-205-0629-0.
- SOUKUP, Jindřich a kol. Makroekonomie. Moderní přístup. Praha: Management Press, 2009. 528 s. ISBN 978-80-7261-174-4.
-

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Ing. Stanislav Burian, Ph.D.

Elektronicky schváleno dne 3. 9. 2014

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 06. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Komparace ekonomik České republiky a Slovenské republiky dle magického čtyřúhelníku" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 16. března 2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Stanislavu Burianovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a návrhy při vypracování bakalářské práce.

Komparace ekonomik České republiky a Slovenské republiky dle magického čtyřúhelníku

Comparison of economies Czech Republic and Slovak Republic by Magic Quadrangle

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá komparací ekonomik České republiky a Slovenské republiky od vstupu obou těchto zemí do Evropské unie, tedy od roku 2004 až po současnost. Komparace obou zemí je prováděna pomocí porovnání magického čtyřúhelníku, který obsahuje hrubý domácí produkt, inflaci, nezaměstnanost a saldo platební bilance. V teoretické části jsou popsány všechny základní makroekonomické ukazatele související s magickým čtyřúhelníkem, které jsou následně použity v praktické části a s pomocí dat z Českého statistického úřadu a Slovenského statistického úřadu jsou vyobrazeny magické čtyřúhelníky a dále interpretovány výsledky vyplývající z dané analýzy.

Summary

Bachelor thesis deals with comparison of the economies of the Czech Republic and the Slovak Republic from the entry of these two countries into the European Union, from 2004 to the present. Comparison of the two countries is done by comparing the magic quadrangle, which includes gross domestic product, inflation, unemployment and balance of payment. In the theoretical section it describes all basic macroeconomic indicators related to magic quadrangle, which are then used in the practical use of data from the Czech Statistical Office, and Slovak Statistical Office magic rectangles are shown and interpreted the results obtained from the analysis.

Klíčová slova

České republika, ekonomika, hrubý domácí produkt, inflace, magický čtyřúhelník, nezaměstnanost, obchodní bilance, platební bilance Slovenská republika.

Keywords

Czech Republic, economy, gross domestic product, inflation, magic quadrangle, unemployment, balance of trade, balance of payments, Slovak Republic.

Obsah

1. ÚVOD	8
2. CÍL PRÁCE A METODIKA	9
3. DEFINOVÁNÍ MAKROEKONOMICKÝCH UKAZATELŮ	10
3.1 Hrubý domácí produkt.....	10
3.2 Nezaměstnanost	13
3.3 Inlace	16
3.4 Platební bilance.....	20
3.5 Magický čtyřúhelník.....	22
4. MAGICKÝ ČTYŘÚHELNÍK V ČR	23
4.1 Rok 2004.....	23
4.2 Rok 2007	27
4.3 Rok 2009	30
4.4 Rok 2013	33
5. MAGICKÝ ČTYŘÚHELNÍK V SR	37
5.1 Rok 2004.....	37
5.2 Rok 2007	40
5.3 Rok 2009	43
5.4 Rok 2013	46
6. KOMPARACE EKONOMIK ČR A SR DLE MAGICKÉHO ČTYŘÚHELNÍKU	49
7. ZÁVĚR	53
8. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	55

1. Úvod

Tato práce je zaměřena na posouzení ekonomik České a Slovenské republiky z hlediska magického čtyřúhelníku, tedy makroekonomických ukazatelů. Jedná se o inflaci, nezaměstnanost, HDP a platební bilanci.

Bakalářská práce je tvořena teoretickou praktickou částí. Teoretická část je popisem obecných znaků makroekonomických ukazatelů. V praktické části je Slovenská a Česká republika srovnávána z hlediska makroekonomických ukazatelů.

Analýzy vývoje makroekonomických ukazatelů u České a Slovenské republiky jsou od roku 2004 do roku 2013. Počátek analýzy byl vybrán v roce 2004 z důvodu vstupu obou těchto zemí do Evropské unie. Pro samotnou analýzu jsou vybrány roky 2004, 2007, 2009 a 2013.

Téma má posoudit ekonomický vývoj ekonomik obou komparovaných zemí, kdy počátečním rokem pro komparaci je rok 2004, tedy rok, kdy obě země vstoupily do Evropské unie. Země jsou si velmi blízké především z toho důvodu, že mají za sebou společnou historii v podobě Československé republiky, která vznikla 28. října 1918 a zanikla 31. prosince 1992 rozpadem na Českou a Slovenskou republiku.

Dalším rokem, ve kterém bude komparace probíhat, je rok 2007. Tento rok by měl být pro obě země ve znamení vysokého hospodářského růstu, jedná se o období těsně před hospodářskou krizí. Současně probíhá příprava Slovenské republiky na vstup do eurozóny přijetím jednotné evropské měny euro. Česká republika doposud jednotnou měnu euro nepřijala, ačkoliv tato povinnost vyplývá především z přístupových smluv do Evropské unie, které zavazují k převzetí veškeré evropské legislativy, a to včetně závazku usilovat o zavedení společné měny euro.

V roce 2009 nastává zlom způsobený hospodářskou krizí, bude tedy možné pozorovat její první dopady na ekonomiku sledovaných zemí. Zároveň Slovenská republika přijala v tomto roce jednotnou evropskou měnu euro.

Poslední rok, kdy tato práce provede komparaci ekonomiky Slovenské a České republiky, je rok 2013. V tomto roce již pomalu končí hospodářská krize a ekonomika by se měla pomalu zotavovat a růst. Zároveň by v tomto roce měly být zřetelně vidět dopady přijetí eura Slovenské republiky v roce 2009.

2. Cíl práce a metodika

Primárním cílem této práce je vyhodnotit a následně komparovat vývoj ekonomiky České a Slovenské republiky v období od vstupu do EU (r. 2004) do roku 2013. Dílčími cíli práce jsou definovat používané makroekonomické ukazatele, formulovat základní teoretické principy vymezení magického čtyřúhelníku a provedení makroekonomické analýzy obou komparovaných ekonomik dle čtyř klíčových makroekonomických ukazatelů. Těmito klíčovými makroekonomickými ukazateli jsou: hrubý domácí produkt, inflace, nezaměstnanost a platební bilance.

Teoretická část práce je vytvořena na základě studia odborné a metodické literatury zabývající se definováním základních makroekonomických ukazatelů používaných v praktické části práce. Praktická část práce využívá metodu komparace ekonomik, která je založena na teorii magického čtyřúhelníku. Magický čtyřúhelník je určen skutečnou velikostí čtyř makroekonomických ukazatelů, přičemž platí, že čím vyšší je jeho plocha, tím je ekonomika v lepším stavu. Platí provázanost mezi všemi těmito makroekonomickými ukazateli. Zlepšení jednoho ukazatele je spojeno zhoršením jiného ukazatele, není možné zlepšení všech ukazatelů, vždy je zlepšení jednoho ukazatele na úkor jiného ukazatele.

Aby bylo možné porovnávat jednotlivé magické čtyřúhelníky, je nutné stanovit jednotné měřítko pro všechny magické čtyřúhelníky, které budou porovnávány. Pro tuto bakalářskou práci je měřítko růstu HDP stanoveno od -8 do +11, inflace od +7 do -9, nezaměstnanost 0 do +15 a saldo platební bilance od -8 do +8. Měřítko bylo určeno na základě nejnižších a nejvyšších hodnot u každého ukazatele zvlášť a v magickém čtyřúhelníku jsou hodnoty položeny tak, aby u vrcholu ležel vždy nejvýhodnější bod a u středu nejméně žádoucí.

Dalším krokem pro možnost komparace je výpočet obsahu čtyřúhelníků, který je prováděn sečtením obsahů všech čtyř pravoúhlých trojúhelníků magického čtyřúhelníku.

3. Definování makroekonomických ukazatelů

Ekonomickou výkonnost sledované země je možné vyjádřit na základě základních makroekonomických ukazatelů. Za tyto základní makroekonomické ukazatele jsou označovány hrubý domácí produkt, míra nezaměstnanosti, míra inflace a platební bilance (1, s. 15).

3.1 Hrubý domácí produkt

Ukazatel HDP je v makroekonomii používán pro posuzování vývoje a výkonnosti ekonomiky států, proto je nejdůležitějším národohospodářským agregátem ekonomiky. „*Hrubý domácí produkt vyjadřuje objem finální produkce, který byl vytvořen za určité období výrobními faktory, které působily na území státu za určité období*“ (1). Nejčastěji je HDP měřeno za období jednoho kalendářního roku a pro mezinárodní srovnání se používá HDP na obyvatele. Hrubý domácí produkt zahrnuje pouze ty statky, které byly na území daného státu nově vyrobeny ve sledovaném roce, jako jsou statky okamžité spotřeby (pečivo, máslo, atd.), ale i dlouhodobé spotřeby (nemovitosti, auta, atd.). Pro účely porovnání HDP mezi jednotlivými zeměmi je potřeba hrubý domácí produkt převést na stejnou jednotku. Nejčastěji je pro tyto účely využívána parita kupní síly, jejímž principem jsou uměle vytvořené směnné kurzy, které slouží k eliminaci cenových kurzů mezi zeměmi. Hrubý domácí produkt je vyjádřen celkovou hodnotou všech finálních služeb a statků, které byly konečnými spotřebiteli zakoupeny za dané sledované období. Hodnota HDP se udává v peněžních jednotkách a zpravidla v národní měně.

Do HDP se nezahrnují nevýrobní transakce, aby nedocházelo k zahrnování finančních transakcí a prodeje předmětů vyprodukovaných v dřívějším časovém období. Dále není možné do výpočtu HDP zahrnout meziprodukty a části finálních statků a služeb, aby nedocházelo k jejich vícenásobnému započtení, neboť cena těchto meziproduktů je v budoucnu zahrnuta do hodnoty finální produkce (3, s. 59).

Ukazatel HDP je jedním z nejdůležitějších makroekonomických ukazatelů státu, vyjadřuje celkové hodnoty statků a služeb vytvořených za určité časové období na určitém území a je používán pro stanovení výkonnosti ekonomiky. Výpočet HDP je prováděn těmito třemi metodami: výdajová metoda, důchodová metoda, výrobní metoda.

Výdajovou metodou je možné HDP zjistit součtem všech výdajů vynaložených na finální statky a služby, tedy spotřeba domácností + hrubé soukromé investice + výdaje vlády na nákup výrobků a služeb + čistý export (1, s. 19).

$$\mathbf{HDP = C + I + G + NX}$$

kde	C	spotřeba domácností
	I	hrubé soukromé investice
	G	výdaje vlády na nákup výrobků a služeb
	NX	čistý export

Spotřeba domácností (C) zahrnuje veškeré statky a služby, které domácnosti nakupují. Dělí se na statky dlouhodobé spotřeby, statky krátkodobé spotřeby a služby.

Hrubé soukromé investice (I) jsou tvořeny soukromými investicemi, tzn. investicemi soukromých podniků a firem. Spadají sem pouze reálné investice, kdy jsou reálně navýšeny zásoby kapitálu během daného časového období. Hrubé soukromé investice jsou dále členěny:

- investice do fixního kapitálu – jedná se o výdaje soukromých podniků například na nové stroje a další vybavení, případně nové závody. Charakteristickým znakem pro tyto výdaje je jejich postupné opotřebení v průběhu výrobního procesu. Do této skupiny jsou zahrnovány také výdaje na nákup domů a bytů domácnostmi.
- investice do zásob – do této skupiny jsou zahrnuty změny v zásobách finálních statků, které jsou určeny na prodej a zásoby materiálu. Zde je důležitý rozdíl mezi stavem zásob na začátku a na konci sledovaného období. Investice do zásob mohou být pozitivní, neměnné nebo negativní (1, s. 19).

Výdaje vlády na nákup výrobků a služeb (G) zahrnují výdaje státu na nákup statků a služeb. Je možné ji však rozdělit na dvě skupiny – vládní nákupy statků a služeb a transfery – z nichž se transfery do výpočtu HDP započítávají.

- Vládní nákupy statků a služeb – jedná se například o výdaje vlády na školství, platy státních zaměstnanců a investiční výdaje, kdy vláda za tyto výdaje dostává určitou protihodnotu.
- Transfery – jsou to takové výdaje státu, kdy nejsou nakupovány statky nebo služby pro potřeby vlády, ale peníze jsou vypláceny jako podpora některých subjektů

v podobě penzí, studentských stipendií, podpor v nezaměstnanosti a jiných sociálních dávek (4, s. 31).

Čistý export (NX) je velmi důležitou položkou při výpočtu HDP. Export je prodej domácích statků a služeb v zahraničí, čím je prodej větší, tím se zvyšuje i HDP a naopak. Čistý export je zjišťován odečtením importu (M) od celkového exportu (X) (2).

Důchodovou metodou je HDP počítáno jako součet prvotních důchodů za národní hospodářství celkem, jelikož jakýkoliv výdaj v ekonomice je něčím důchodem. Důchodová metoda je někdy označována také za nákladovou metodu, jelikož sleduje tok veškerých nákladů podniků. U všech důchodů se počítá s částkami před zdaněním (1, s. 18).

$$\mathbf{HDP = w + i + r + a + t + \pi}$$

kde	w	mzdy (platy, sociální a zdravotní pojištění)
	i	čistý úrok (rozdíl mezi úroky přijatými a zaplacenými)
	r	renty (tzv. odměna majitelů půd a nemovitostí)
	a	odpisy (znehodnocení kapitálu)
	t	daně (nepřímé daně)
	π	zisk (zisk firem)

Výrobní metoda je založena na principu součtu přidaných hodnot na jednotlivých stupních výroby. Při výpočtu touto metodou jsou do celkového součtu započítávány pouze ty výrobky, které byly vyrobeny v daném roce, a zároveň může být každý produkt započítán v domácím produktu pouze jednou (1, s. 22).

$$\mathbf{HDP = \text{produkce} - \text{mezispotřeba} + \text{daně z produktů} - \text{dotace na produkty}}$$

Do produkce jsou zahrnovány takové služby a produkty, které jsou vytvořeny osobami žijícími na území daného státu během účetního období v procesu výroby.

Mezispotřeba je charakterizována jako hodnota výrobků a služeb, které jsou spotřebovávány nebo přeměňovány ve výrobním procesu. Jedná se o tzv. vstupy do výroby, jako je například materiál nebo palivo.

Daně z produktů jsou takové daně, které jsou placeny z jednotky vyrobeného produktu nebo do transakce vstupujícího výrobku či služby.

Dotace na produkty jsou poskytovány na jednotku dovezených nebo vyrobených výrobků či služeb. Mezi tyto dotace patří například dotace na osobní dopravu nebo na zemědělské produkty.

V ekonomice velmi často dochází k situaci, kdy je vyprodukované množství statků nebo služeb stejné nebo dokonce klesá, ale zároveň stoupá cena jednotlivých výrobků, tím pádem roste HDP. Pro možnost odlišení množství vyrobených výrobků a cen jednotlivých výrobků se používá reálný HDP a nominální HDP.

Nominální HDP je vyjádřen v běžných cenách, tedy v aktuálních tržních cenách, které na trhu převládají ve sledovaném období.

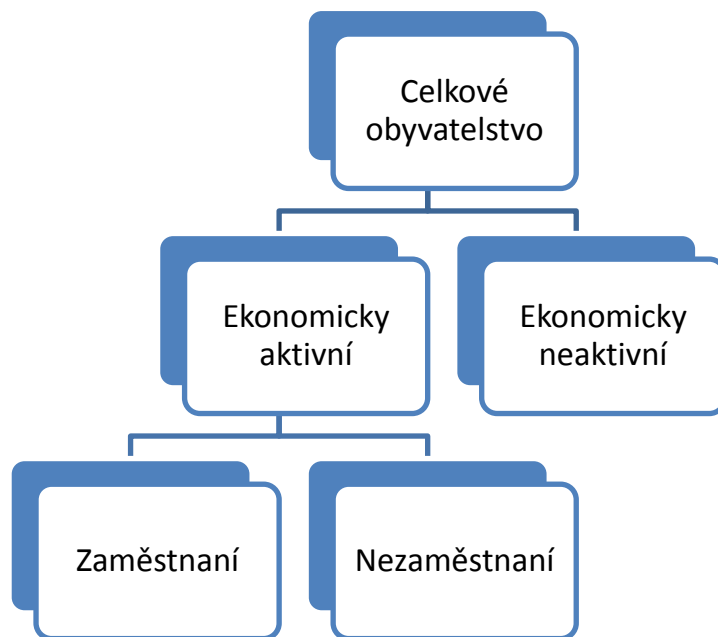
Pro výpočet skutečné produkce v ekonomice je pro nás však důležitější reálný HDP, který je počítán ve stálých cenách, tzn. v cenách očištěných od změn. Pro získání reálného HDP je nutné použít tzv. deflování, čímž je nominální HDP převeden na reálný HDP pomocí deflátoru (deflátor = cenový index). Tato metoda se využívá především pro měření míry inflace v ekonomice (4, s. 29).

3.2 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je v současné době velmi závažným a dlouhodobým ekonomickým problémem.

Nezaměstnanost se týká ekonomicky aktivního obyvatelstva, které nemá zaměstnání, ale současně ho aktivně hledá. Nezaměstnaní lidé, kteří novou práci nehledají, jsou označováni jako ekonomicky neaktivní obyvatelstvo, mohou to být například důchodci, studenti, nebo lidé na rodičovské dovolené.

Schéma 1: Rozložení obyvatelstva

Zdroj: Brčák (2010), vlastní zpracování

Nezaměstnanost je možné vypočítat pomocí ukazatele míra nezaměstnanosti. Výsledkem výpočtu míry nezaměstnanosti je procento nezaměstnaných z ekonomicky aktivního obyvatelstva. Výpočet míry nezaměstnanosti se provádí takto:

$$u = \frac{U}{L + U} \times 100$$

Kde u míra nezaměstnanosti v procentech

U počet nezaměstnaných

L počet zaměstnaných

Míra nezaměstnanosti je ukazatel vyjádřený v procentech a jedná se o podíl osob nezaměstnaných a pracovních sil. Zjišťuje se na základě výběrového šetření s vymezeným rozsahem výběru respondentů a je prováděn nezávislou institucí – v ČR jde o Český statistický úřad a na Slovensku Statistický úřad Slovenska.

Nezaměstnanými jsou myšleny ty osoby, které splňují minimální věk nad 15 let, ve sledovaném období nemají placené zaměstnání a nejsou sebezaměstnaní, ale aktivně práci hledají a jsou připraveni na nástup do zaměstnání.

Za zaměstnané jsou považovány ty osoby, které mají placené zaměstnání nebo sebezaměstnání, včetně osob nemocných nebo na mateřské dovolené (5, s. 256).

Od roku 2012 začalo Ministerstvo práce a sociálních věcí využívat nový ukazatel, tzv. podíl nezaměstnaných osob vyjadřující v procentech podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku od 15 do 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. Od ledna 2013 tento ukazatel zcela nahrazuje doposud využívanou míru registrované nezaměstnanosti, která počítána jako podíl uchazečů o zaměstnání vůči disponibilní pracovní síle.

Nejzákladnějším dělením nezaměstnanosti je dobrovolná, nedobrovolná a skrytá nezaměstnanost. Dobrovolná nezaměstnanost se týká lidí, kteří sice práci hledají, ale za vyšší mzdu, než která převládá na trhu práce, a tudíž ji nalézt nemohou. Dobrovolně nezaměstnaní mohou být také osoby, pro které je v danou chvíli prioritou studium nebo jiná činnost, které dávají přednost před mzdovou sazbou. Oproti tomu nedobrovolná nezaměstnanost se týká lidí, kteří hledají práci za mzdu, která převládá na trhu práce, ale i přes to ji nemohou nalézt. Při této mzdě nabídka práce nepokryje poptávku po práci. V případě, že si nezaměstnaní práci nehledají a ani se neregistrují na úřadu práce, jedná se o skrytou nezaměstnanost. V tomto případě se jedná především o vdané ženy a mladistvé nebo osoby s nízkou kvalifikací a vysokým věkem (3).

Nezaměstnanost je dále rozdělena dle příčin vzniku na frikční nezaměstnanost, strukturální nezaměstnanost, cyklickou nezaměstnanost a sezónní nezaměstnanost (4, s. 142).

Frikční nezaměstnanost vzniká vlivem životního cyklu obyvatelstva. Většinou jde o hledání prvního zaměstnání po absolvování školy nebo o hledání lepší práce, než kterou člověk doposud měl, z těchto důvodů můžeme říct, že se jedná pouze o krátkodobou nezaměstnanost a pro ekonomiku je přínosem (4, s. 142).

O **strukturální nezaměstnanost** se jedná tehdy, pokud na trhu práce dojde ke změně struktury ekonomiky, jejímž důsledkem je nesoulad kvalifikační struktury práce. Dochází k ní tehdy, kdy je dostatek volných pracovních míst, ale pracovníci nejsou vybaveni dostatečnými znalostmi nebo dovednostmi k vykonávání některé z těchto prací. Příkladem strukturální nezaměstnanosti jsou v dnešní době především horníci, kterých je v České republice stále ještě mnoho, ale pracovních míst ubývá a tito lidé se po ztrátě zaměstnání

dostávají do velkých dluhů, jelikož pro ně není na trhu práce uplatnění. Pro tyto lidi jsou možné rekvalifikační kurzy, které jsou mnohdy ale velmi drahé.

Další příčinou strukturální nezaměstnanosti bývá technický pokrok. Princip této nezaměstnanosti spočívá v automatizování a robotizování pracovišť ve firmách, kde stroje a roboti nahrazují lidskou práci, a díky tomu firmy nepotřebují tolik zaměstnanců. Na druhou stranu firmy přijímají zaměstnance na obsluhu těchto strojů.

U strukturální nezaměstnanosti se také můžeme setkat institucionální nezaměstnaností, která je způsobena zásahy do podmínek svobodného trhu (4, s. 142).

K cyklické nezaměstnanosti dochází v období hospodářské recese nebo krize. Jde o stav, kdy zaměstnanost klesá v důsledku nedostatečné agregátní poptávky. V závislosti na stavu ekonomiky se cyklická nezaměstnanost zvyšuje v období recese a naopak klesá ve fázi expanze. Trvání cyklické nezaměstnanosti závisí na délce aktuálního ekonomického cyklu a její délka je velmi proměnlivá (4, s. 143).

Nezaměstnanost sezónní se opakuje pravidelně na základě změny ročního období. Projevuje se hlavně v takových odvětvích ekonomiky, kde je jejich výroba či produkce silně závislá na ročním období a počasí. Sezónní nezaměstnanost se objevuje zpravidla v zemědělství a u turismu (4, s. 143).

3.3 Inlace

Inlace je definována jako „*zvyšování cenové hladiny, které má za následek snížení kupní síly peněz*“ (4, s. 114). Příčinou inflace je rostoucí množství peněz v ekonomice.

Jelikož se jedná o obecný růst cenové hladiny, není pravidlem, že by při inflaci rostly ceny všech druhů zboží, naopak se jedná vždy o růst průměrné cenové úrovně a zároveň je u některých druhů zboží možný pokles cen.

Opakem k inflaci je deflace. V této situaci dochází v ekonomice k poklesu cenové hladiny. Na první pohled by se mohlo zdát, že tento stav je příznivý, ale pokles ceny výrobku znamená menší důchod prodávajícího, jehož okamžitou reakcí na tuto situaci bude snížení mezd zaměstnanců. V minulosti byla právě deflace hlavním důvodem hospodářských krizí (4, s. 114).

Jelikož inflaci rozumíme růst všeobecné cenové hladiny, při jejím měření je potřeba zajistit souhrnné měření velkého počtu statků, u kterých dochází k vývoji cen různým tempem a u některých statků se jedná o růst, u jiných o pokles cen. Ke zjištění všeobecné cenové hladiny jsou používány cenové indexy:

- index spotřebitelských cen (CPI)
- index cen výrobců
- deflátor hrubého domácího produktu

Principem metody **index spotřebitelských cen** je stanovení spotřebitelského koše, čímž se rozumí soubor typických výrobků, které jsou kupovány domácnostmi. V současné době spotřebitelský koš obsahuje 700 položek, jejichž ceny jsou zjišťovány Českým statistickým úřadem. Konkrétní druhy zboží a služeb jsou do spotřebitelského koše vybírány tak, aby co nejpřesněji odrážely zvyklosti obyvatel dané země, a mění se pouze jednou za několik let v důsledku změn zvyklost obyvatel. Poté jsou srovnávány náklady na nákup těchto výrobků spotřebního koše v daném (běžném) roce s náklady na nákup téhož koše v roce základním, jímž se rozumí rok, který je zvolen jako výchozí. Index spotřebitelských cen je dále využíván v souvislosti s valorizací mezd, důchodů a sociálních příjmů.

Tabulka 1: Spotřební koš ČR pro rok 2014

	Název	Počet
1.	Potraviny a nealkoholické nápoje	161
2.	Alkoholické nápoje a tabák	23
3.	Odívání a obuv	65
4.	Bydlení, voda, energie a paliva	45
5.	Bytové vybavené, zařízení domácnosti, opravy	80
6.	Zdraví	21
7.	Doprava	82
8.	Pošty a telekomunikace	4
9.	Rekreace a kultura	108
10.	Vzdělávání	12
11.	Stravování a ubytování	43
12.	Ostatní zboží a služby	56
Celkem		700

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Pro výpočet používáme tento vzorec:

$$CPI = \frac{\text{hodnota daného spotřebního koše v cenách běžného roku}}{\text{hodnota daného spotřebního koše v cenách základního období}} \times 100$$

Výsledek je možné interpretovat dvěma způsoby. V případě, že je výsledek CPI vyšší než 100, znamená to, že došlo k vzestupu cenové hladiny a probíhá inflace. Pokud je hodnota nižší než 100, naopak došlo ke snížení cenové hladiny a probíhá deflace (4, s. 116).

Dalším možným způsobem výpočtu je tento:

$$CPI = \frac{\sum Q_0 \times P_1}{\sum Q_0 \times P_0} \times 100$$

Kde Q_0 spotřební koš v základním období
 P_0 ceny statků (zahrnutých do spotřebního koše) v základním období
 P_1 ceny statků (zahrnutých do spotřebního koše) v běžném roce, v němž se provádí měření vývoje cenové hladiny

Index cen výrobců vyjadřuje změnu cen výrobců a je velmi důležitý, protože vypovídá o konkurenceschopnosti výrobců. Základem pro výpočet indexu cen výrobců je sledování cen výrobců a velkoobchodů na základě stanoveného fixního koše, který obsahuje tisíce výrobků (1, s. 137).

Při výpočtu deflátoru HDP **implicitním cenovým defátorem** se již nepoužívá vybraný spotřební koš výrobků, nýbrž veškeré výrobky, které jsou v produktu ekonomiky zastoupeny. Tento způsob výpočtu je tedy přesnější než indexem spotřebitelských cen (4, s. 118).

Výpočet je prováděn takto:

$$\text{IPD} = \frac{\text{nominální HDP}}{\text{reálný HDP}} \times 100$$

Nominální HDP měří celkovou hodnotu zboží a služeb za dané období v běžných (tržních) cenách. Běžné ceny jsou ceny období, ve kterém jsou služby a zboží vyprodukovány.

Reálný HDP měří celkovou hodnotu zboží a služeb za dané období ve stálých cenách. Stálé ceny jsou ceny určitého období, které jsme si zvolili za výchozí. Výpočet reálného HDP je prováděn tak, že se zvolí ceny zboží a služeb jednoho výchozího roku a pomocí těchto cen se bude oceňovat vyrobené zboží v dalších letech. Reálný HDP je tedy ve své podstatě nominální HDP očištěný od inflace.

Inflaci můžeme členit dle stupně její závažnosti:

mírná – míra inflace je jednociferná a tempo růstu cen nepřekračuje tempo růstu výroby. Lidé důvěřují penězům.

pádivá – míra inflace dosahuje dvojciferných a někdy i tříciferných hodnot, tempo růstu cen pomalu překračuje tempo růstu výroby. Lidé přestávají důvěřovat penězům.

hyperinflace – míra inflace dosahuje stovek či tisíců procent, tempo růstu cen je tak vysoké, že už nemá žádnou spojitost s tempem růstu výroby, lidé penězům nedůvěřují, často dochází k barteru – přímá směna zboží bez použití peněz (2, s. 176).

Inflaci je možné na základě příčin vzniku dělit podle toho, zda vzniká nadbytečnou poptávkou, pak se jedná o poptávkovou inflaci, nebo byla zapříčiněna naopak nadbytečnou nabídkou, poté je označována za nabídkovou inflaci.

Poptávková inflace je vyvolávána převahou agregátní poptávky nad agregátní nabídkou. K této inflaci dochází v takovém případě, kdy spotřebitelé jako jsou domácnosti, firmy, vláda a zahraniční subjekty poptávají větší množství produktu, než jaké jim při stálých cenách ekonomika dokáže nabídnout. Tuto situaci lze řešit dvěma možnými způsoby. Prvním způsobem je zvýšení nabídky, což je především z krátkodobého hlediska velmi obtížné. Druhým způsobem je zvýšení cen. Tento způsob je v ekonomice mnohem častější, jelikož zvýšení cen má za následek i snížení poptávky z důvodu nižší kupní síly kupujících, a tudíž je reálná poptávka uvedena do souladu s nabídkou (4, s. 123).

Nabídková inflace je také označována jako inflace tlačená náklady, a to z toho důvodu, že je způsobena zvyšováním cen vstupů do výroby, jako jsou například mzdy, energie a míra zdanění. Důsledkem růstu cen nákladů vstupů je všeobecný růst cen statků a služeb. U nabídkové inflace často dochází k tzv. inflační spirále, kdy se cenový růst přenáší z nižšího stupně zpracování na vyšší. Při zvýšení cen výrobních statků podnikům stoupají i výrobní náklady na produkty, proto zareagují zvýšením vyprodukovaných statků a služeb. Ovšem po takovém zvýšení odbory požadují zvýšení mezd, což vede opět k rostoucím mzdovým nákladům podniku a dalšímu růstu cen statků a služeb (2, s. 179).

3.4 Platební bilance

Platební bilance je systematický zápis veškerých ekonomických transakcí mezi rezidenty (obyvateli daného státu) a nerezidenty (obyvateli jiného státu) sledované země za určité časové období, ve většině případů se jedná o jeden kalendářní rok (1, s. 182). Jedná se tedy o sledování veškerého ekonomického pohybu daného státu vůči všem ostatním státům, tedy peněžitý i nepeněžitý tok. Na základě platební bilance je také možné odhadnout vývoj chování měnových kurzů (4, s. 311). Platební bilanci je možné přirovnat k principu podvojného účetnictví, a proto musí být vždy vyrovnaná.

Základním dělením platební bilance je tržní platební bilance a účetní platební bilance. Tržní platební bilance je charakterizována jako běžný a nepřerušovaný vztah dvou platebních trhů (import a export dané země). Obsahem účetní platební bilance je statistický výkaz obsahující veškeré zahraniční transakce sledované země během daného sledovaného období, realizovaným podvojným účetním záznamem.

Platební bilance je z hlediska struktury dělena na horizontální strukturu a vertikální strukturu.

Horizontální členění odpovídá věcné struktuře a obsahuje tyto položky: běžný účet, kapitálový účet, finanční účet, saldo chyb a opomenutí a změnu devizových rezerv.

Běžný účet je rozdělen na 4 základní položky: bilance zboží (obchodní bilance), bilance služeb, bilance výnosů a bilance jednostranných převodů (tzv. transferů).

Obchodní bilance je nejdůležitější složkou běžného účtu. Podává informace o zahraničním obchodu se zbožím, sleduje se vývoz a dovoz zboží a rozdíl mezi dovozem a vývozem.

Bilance služeb zachycuje obchod se službami, které zahrnují dopravu, cestovní ruch a ostatní služby. Ostatními službami se rozumí například reklamní, právní a finanční služby. Obecně je bilance zboží a služeb nazývána výkonovou bilancí zahrnující pohyby zboží a služeb mezi domácí ekonomikou a zahraničím.

Bilanci výnosů tvoří výdaje a platby výnosů z kapitálu a práce. Výnosy z kapitálu jsou platby úroků, dividend a reinvestovaného zisku z PZI u výnosů z práce jde o platby mezd. Prostřednictvím plateb úroků má vývoj bilance výnosů vztah k vývoji zadluženosti.

Bilance jednostranných převodů je charakterizována jednostrannými převody soukromého charakteru, jako jsou dary nebo penze, ale taky veřejného charakteru, který zahrnuje příspěvky z mezinárodních fondů a organizací. Do jednostranných převodů patří také finanční transakce mezi ČR a společným účtem EU.

Kapitálový účet představuje kapitálové transfery, jako je čerpání z fondů EU, převody majetku migrujícího obyvatelstva a převody autorských práv.

Finanční účet představuje změnu závazků a pohledávek dané země vůči zahraničí ve formě přesunů hotovosti nebo depozit, cenných papírů. Jedná se především o přímé zahraniční investice, portfoliové investice a ostatní investice.

Saldo chyb a opomenutí vzniká z důvodu metodických a statistických nedokonalostí, které je potřeba evidovat.

Změna devizových rezerv představuje veškeré oficiální transakce včetně devizových rezerv a půjček od měnového fondu. Ke změnám dochází v ČR v případě, pokud ČNB provádí intervence na devizovém trhu, nebo pokud by si brala zahraniční půjčky (7, s. 354).

Podstatou **vertikální** struktury platební bilance je rozdělení do dvou skupin – kreditní a debetní. Součet veškerých kreditních položek je vždy roven součtu všech debetních položek – platební bilance musí být vždy vyrovnaná. Mezi kreditní položky se znaménkem plus patří: export statků, příliv důchodů a transferů, import kapitálu. Oproti tomu debetní položky mají znaménko mínus a zahrnují: dovoz statků, odliv důchodů a transferů, export kapitálu.

3.5 Magický čtyřúhelník

Magický čtyřúhelník sleduje vztah mezi těmito čtyřmi makroekonomickými ukazateli: nezaměstnanost (u), růst HDP (G), inflace (r) a saldo obchodní bilance (B). Znázornění všech čtyř ukazatelů se provádí pomocí magického čtyřúhelníku tak, že se na polopřímky osového kříže nanášejí jednotlivé ukazatele v procentech takovým způsobem, aby nejvýhodnější hodnota byla co nejdál od středu magického čtyřúhelníku. Spojením nanesených bodů dojde k zobrazení plochy magického čtyřúhelníku pro danou zemi ve sledovaném roce. Na obrázku 2 je grafické znázornění obecného magického čtyřúhelníku.

Pro možnost porovnání jednotlivých magických čtyřúhelníků je nutné znát obsah jeho plochy. Ten vypočítáme pomocí sečtení obsahu čtyř pravoúhlých čtyřúhelníků.

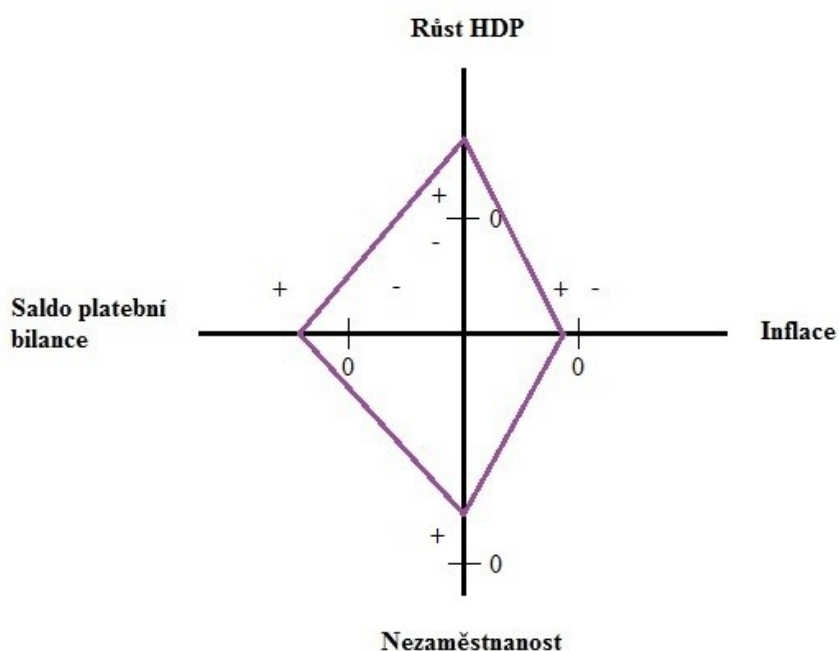
Cílem každého státu je, aby rostlo HDP, klesala nezaměstnanost, klesala inflace a aby schodek platební bilance nebyl příliš vysoký (4).

Vzhledem k tomu, že se jednotlivé ukazatele navzájem ovlivňují a zlepšení jednoho ukazatele provází zhoršení jiného ukazatele, nikdy nemůže dojít k úplnému naplnění všech čtyř ukazatelů. Snížením nezaměstnanosti může dojít k negativnímu ovlivnění platební bilance. Cenová stabilita může mít vliv na pomalý růst HD, zvyšující se nezaměstnanost, ale i na nerovnovážnou platební bilanci. Rovnováha platební bilance může znamenat vyšší nezaměstnanost, ale i zvyšování inflace (8, s. 133).

Důležitá je celková plocha magického čtyřúhelníku a platí, že čím je plocha větší, tím příznivější je makroekonomická situace dané země. Vždy je ale nutné zohlednit, jak se na ploše podílejí jednotlivé ukazatele. V závislosti na velikosti jednotlivých ukazatelů může mít jedna a tatáž plocha zcela rozdílnou vypovídací schopnost. Vyrovnaná platební bilance je sice žádoucí, lze jí však dosáhnout jak vývozem surovin, tak i špičkových výrobků s vysokou přidanou hodnotou. Do čtyřúhelníku se vyznačuje rychlost růstu HDP,

ne přímo jeho dosažená úroveň – větší plochy může tedy dosáhnout země chudá s vysokým tempem růstu HDP, než bohatá a rozvinutá země, která vykazuje pomalejší tempo růstu (9, s. 39).

Obrázek 1: Magický čtyřúhelník

Zdroj: Jurečka (2013), vlastní zpracování

4. Magický čtyřúhelník v ČR

Tato část bakalářské práce je věnována výpočtu obsahu magických čtyřúhelníků pro Českou republiku v jednotlivých letech. Metodika výpočtu obsahu magického čtyřúhelníku byla představena v kapitole č. 2. Všechna makroekonomická data jsou čerpána z Českého statistického úřadu a České národní banky.

4.1 Rok 2004

Rok 2004 je pro Českou republiku velmi významný především z důvodu vstupu ČR do Evropské unie¹, a to dnem 1.5.2004. V tomto roce Česká republika zaznamenala

¹Evropská unie je ojedinelé hospodářské a politické společenství 28 evropských zemí, jejichž území tvoří dohromady velkou část evropského kontinentu.

nejrychlejší hospodářský růst za posledních osm let, což se velmi pozitivně projevilo na výši růstu HDP.

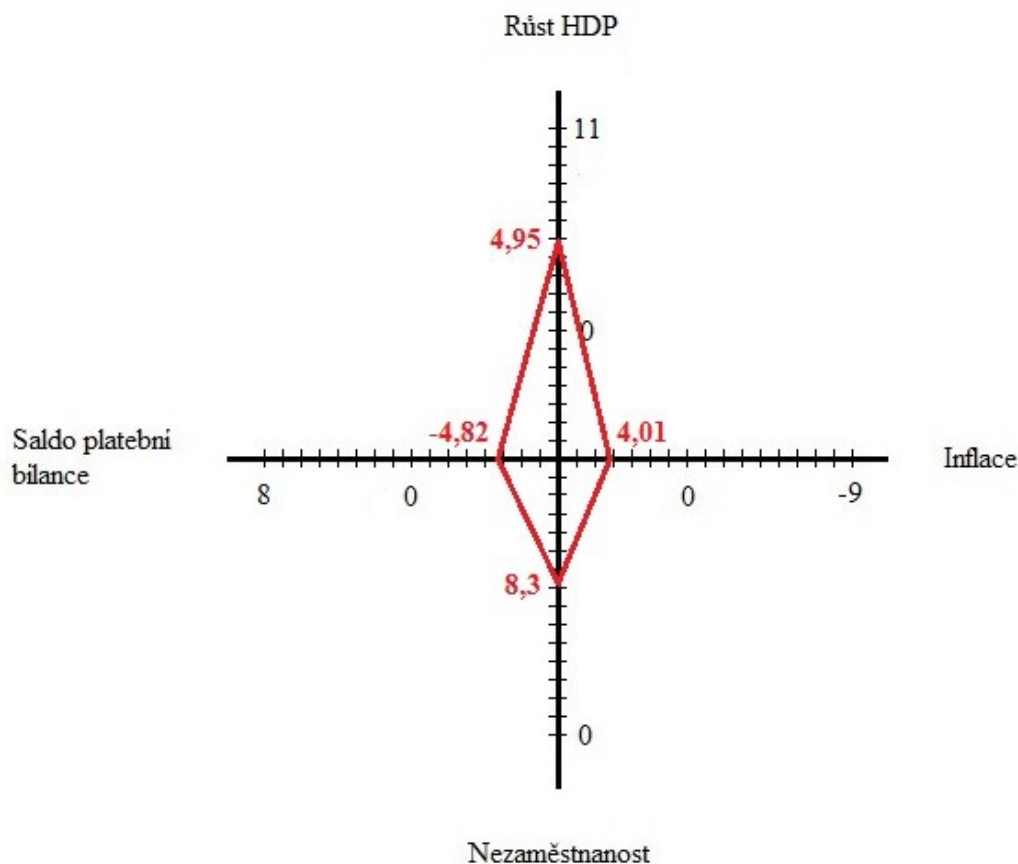
Tabulka 2: Makroekonomické ukazatele ČR - rok 2004

Růst HDP	Inflace	Nezaměstnanost	Saldo platební bilance
4,95 %	4,01 %	8,3 %	-4,82 %

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Z tabulky 2 je možné říci, že rok 2004 byl pro Českou republiku velmi příznivý. Růst HDP má po dvou letech snižování opět rostoucí charakter, oproti roku 2003 vzrostl o 1,35 procentního bodu na 4,95 %. Mírné zvýšení oproti roku 2003 zaznamenala i míra inflace. Na zvýšení cenové hladiny se v tomto roce podílely téměř všechny položky ze spotřebního koše, nejvýznamnější položkou jsou ceny pošt a telekomunikací, stravování a bydlení. Nezaměstnanost v tomto roce zaznamenala zvýšení oproti roku 2003 o 0,5 procentního bodu. Příčina rostoucí nezaměstnanosti souvisí s udržení konkurenceschopnosti na jednotném trhu Evropské unie prostřednictvím vytvářeného tlaku na produktivitu práce. Díky vstupu do EU výrazně stoupl zahraniční obchod, což přispělo ke snížení záporného salda platební bilance o 0,91 procentního bodu, stále ale platí, že dovoz převyšuje vývoz.

Obrázek 2: Magický čtyřúhelník ČR - rok 2004

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Výpočet obsahu magického čtyřúhelníku:

$$(11,95*2,99)/2+(2,99*6,81)/2+(6,81*3,18)/2+(3,18*11,95)/2= \underline{\underline{57,87}}$$

V roce 2004 byla plocha magického čtyřúhelníku 57,87. Velikost plochy velmi příznivě ovlivnil především růst HDP, který dosáhl 4,95 %. Naopak na snížení velikosti plochy působilo zejména záporné saldo platební bilance.

Pro Českou republiku představoval rok 2004 nejrychlejší hospodářský růst za posledních osm let. Patrný je růst zahraničního obchodu, který měl velmi příznivý dopad na HDP i přes větší míru dovozu než vývozu. V souvislosti se vstupem ČR do EU stoupl také zájem velkých investorů a ekonomických subjektů o ČR, docházelo k růstu akciového indexu pražské burzy cenných papírů a příchodu nových emisí na burzu (do vstupu ČR do EU nebyla na burze ani jedna primární emise). Důvěra investorů a ekonomických subjektů v budoucí vývoj se odrážela i v tvorbě hrubého kapitálu, který dosáhl nejvyšší úrovně od

roku 1996. V ČR byl vytvořen hrubý domácí produkt v běžných cenách ve výši 2 751,1 mld. Kč (meziroční nárůst o 7,9 %). K růstu HDP velmi významně přispěl export, který zrychlil oproti roku 2003 ze 7,3 % na 20,9 %. Tempo růstu vývozu bylo rychlejší pouze u obchodu se zbožím, rychlejší tempo dovozu bylo zaznamenáno u služeb. Zvýšená exportní výkonnost se projevila růstem podílu průmyslu ve struktuře domácí ekonomiky. Domácí ekonomika byla podporována příznivými vnějšími podmínkami. Ekonomika eurozóny², jako důležitý obchodní partner České republiky, vzrostla v roce 2004 o 2 %. Velký význam na vývoji hrubých přidaných hodnot měl především zpracovatelský průmysl s podílem na celkovém úhrnu v běžných cenách 27 %, podnikatelské služby 14,6 %, obchod 12 %, doprava, spoje a telekomunikace 10,7 % a stavebnictví 6,3 %.

U nezaměstnanosti došlo k nárůstu o 0,5 procentního bodu oproti roku 2003. Tento mírný nárůst nezaměstnanosti byl způsoben především zvýšením počtu studentů vysokých škol, kterých bylo v roce 2004 239,1 tis. osob (v roce 2003 216,7 tis. osob). Další příčina rostoucí nezaměstnanosti souvisí s udržením konkurenceschopnosti na jednotném trhu Evropské unie prostřednictvím vytvářeného tlaku na produktivitu práce.

Míra inflace zaznamenala v ČR zvýšení na 4,01 %. Na tento růst způsobily zejména faktory nákladového charakteru (vliv tržních cen) a administrativní opatření. Mezi nejvýznamnější administrativní opatření roku 2004 patří zejména snížení daně z příjmů právnických osob z 31 % na 28 % a sazba daně z převodu nemovitostí z 5 % na 3 %, základní sazba DPH byla snížena z 22 % na 19 %, dále se zvýšily sazby spotřebních daní na alkohol, tabákové výrobky a pohonné hmoty. Z regulovaných cen byly zvýšeny ceny elektřiny, vodného, stočného, zemního plynu. Na zvýšení cenové hladiny se v tomto roce podílely téměř všechny položky ze spotřebního koše, nejvýznamnější položkou jsou ceny pošt a telekomunikací, stravování a bydlení.

²Pojem eurozóna označuje ty státy Evropské unie, které přijaly euro jako svoji zákonnou měnu. Mezi stávajícími 28 členy EU se tak doposud stalo v 19 případech.

4.2 Rok 2007

V roce 2007 by makroekonomické ukazatele měly být ovlivněny vstupem do EU v roce 2004. Jedná se o rok, kdy v USA propukla hospodářská krize, naopak v Evropě je hospodářský růst na vrcholu, začátek hospodářské krize se začíná v ČR projevovat až v roce 2008 a naplno propukne až v roce 2009.

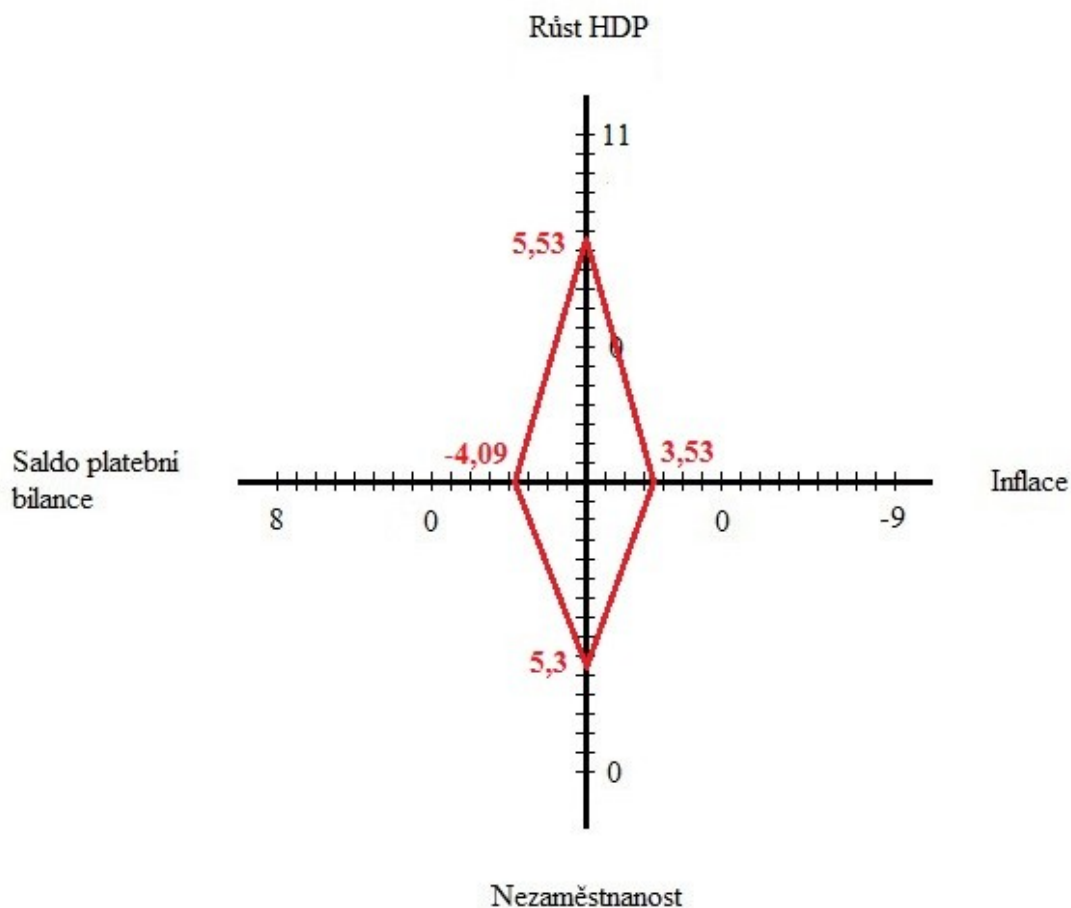
Tabulka 3: Makroekonomické ukazatele ČR - rok 2007

Růst HDP	Inflace	Nezaměstnanost	Saldo platební bilance
5,53 %	3,53 %	5,30 %	-4,09 %

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

V roce 2007 sice došlo k mírnému poklesu růstu HDP oproti roku 2006, a to o 1,35 procentního bodu, i přesto je tento rok považován za vyvrcholení hospodářského růstu. Míra inflace oproti sledovanému roku 2004 poklesla o 0,48 procentního bodu, dá se říci, že se míra inflace pohybuje v posledních letech stále kolem hodnoty 4 %. Výrazné zlepšení je patrné u nezaměstnanosti, která klesla o 1,8 procentního bodu oproti roku 2006 a oproti sledovanému roku 2004 dokonce o 3 procentní body. Záporné saldo platební bilance se oproti roku 2006 zvýšilo o 2,18 procentního bodu. Platební bilance v ČR byla ovlivněna především rostoucí poptávkou po české produkci v sousedních zemích a v zemích EU.

Obrázek 3: Magický čtyřúhelník ČR - rok 2007

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Výpočet obsahu magického čtyřúhelníku:

$$(12,53 \cdot 3,47) / 2 + (3,47 \cdot 9,7) / 2 + (9,7 \cdot 3,91) / 2 + (3,91 \cdot 12,53) / 2 = \underline{\underline{82,03}}$$

V roce 2007 je obsah magického čtyřúhelníku 82,03, což je oproti roku 2004, kdy byl obsah 57,87 velké zvýšení. Větší obsah způsobil vyšší růst HDP a snížení nezaměstnanosti na 5,3 %. Naopak na snížení obsahu magického čtyřúhelníku působilo záporné saldo platební bilance. Inlace na kladnou změnu obsahu magického čtyřúhelníku oproti roku 2004 působila pouze mírně.

Rok 2007 představuje pro českou ekonomiku vyvrcholení několikaleté série hospodářského růstu započatého po roce 2002. V roce 2004 bylo HDP pouze 5,2 %. Pozitivní vliv na HDP mělo především zvýšení přímých zahraničních investic probíhající již roku 2000, současně jsou ale nejvýznamnější příčinou toho, že čisté transfery důchodů do zahraničí mají zápornou hodnotu. Dále na HDP velmi pozitivně působila spotřeba domácností, tvorba hrubé kapitálu a spotřeba veřejné správy. Na meziročním zvýšení HDP se v ČR nejvíce podílel přírůstek na konečnou spotřebu, a to ve výši 2,9 procentního bodu, dále saldo zahraničního obchodu. Velký význam v oblasti růstu HDP sehrál i průmysl, jehož ekonomický výkon se meziročně zvýšil o 8,2 %. Přispěla k tomu výroba dopravních prostředků a zařízení, jejichž spotřeba meziročně vzrostla o 13,9. Vysoký ekonomický růst přinesl České republice kromě pozitivních efektů na růst životní úrovně i negativní vlivy v podobě růstu státního dluhu, ale i vyšší zadluženosti obyvatelstva. Státní dluh vzrostl o 89,8 mld. Kč na 892,3 mld. Kč, tento nárůst byl způsoben především schodkovostí státního rozpočtu a také uskutečněná úhrada části ztráty České konsolidační agentury (cca 13,2 mld. Kč).

Ke snížení nezaměstnanosti přispělo prohlubování zapojení České republiky do mezinárodního obchodu, díky němuž docházelo k vytváření nových pracovních míst, která byla obsazována právě nezaměstnanými lidmi. V tomto období stoupá poptávka po službách a zboží, firmy chtějí více vyrábět a poskytovat větší množství služeb, přijímají tedy nové pracovníky.

Inflace dosáhla v roce 2007 3,53 %. Vyšší míra inflace byla v ČR ovlivněna především zvyšující se cenou ropy, která se v roce 2007 pohybovala okolo 72,30 dolarů za barel (v roce 2006 67,03 dolarů za barel). Na inflaci se podílela i rostoucí cena potravin a alkoholických nápojů. Hypotéční boom přivodil růst stavebnictví, cen nemovitostí (nejen v České republice) a globální prostředí nízkých úrokových sazeb bylo spojeno s růstem cen i jiných aktiv (na konci roku 2007 zaznamenala Burza cenných papírů Praha své dlouhodobé maximum).

Saldo platební bilance vykazuje stále záporné hodnoty a potvrzuje dlouhodobý trend vyššího dovozu než vývozu. Platební bilance v ČR byla ovlivněna především rostoucí poptávkou po české produkci v sousedních zemích a v zemích EU. Ve spojitosti s růstem přímých zahraničních investic zejména do zpracovatelského průmyslu se rozšiřovaly výrobní kapacity orientované na vývoz. První příznaky budoucího

hospodářského poklesu, jehož prvotní impulsy přišly z vnějšího prostředí a plně se projeví v následujícím roce 2008, lze zpětně spatřovat v poklesu dynamiky exportu.

4.3 Rok 2009

V tomto roce se Česká republika dostává do hospodářské krize, která výrazným způsobem ovlivnila českou ekonomiku. Velmi negativně působila na růst HDP, který se v tomto roce dostal do záporných hodnot. Dochází také k rychlému nárůstu nezaměstnanosti.

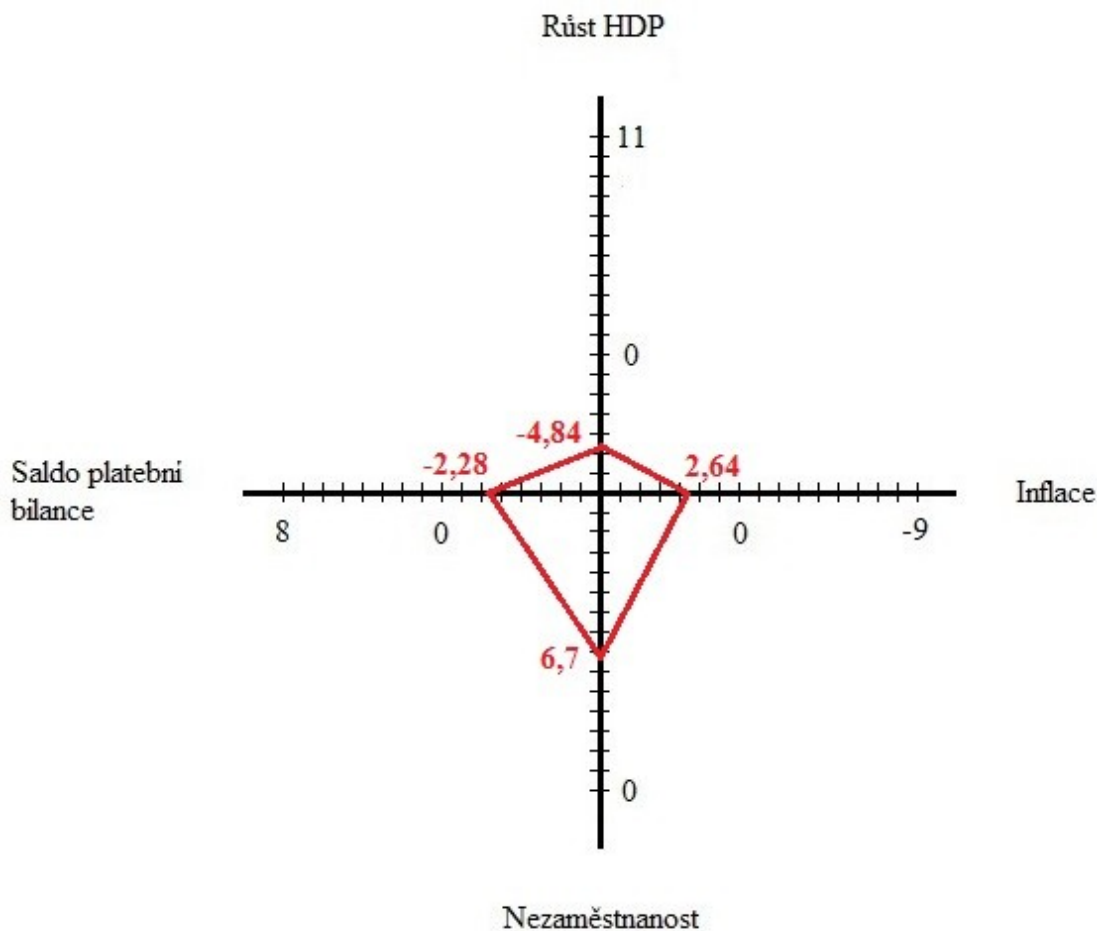
Tabulka 4: Makroekonomické ukazatele ČR - rok 2009

Růst HDP	Inflace	Nezaměstnanost	Saldo platební bilance
-4,84 %	2,64 %	6,7 %	-2,28 %

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Z tabulky 4 je patrné, že v roce 2009 opravdu Českou republiku postihla hospodářská krize, která působila především na záporný růst HDP. Oproti roku 2007, kdy byla ČR na hospodářském vrcholu, klesl HDP o 10,37 procentního bodu, což je opravdu značný propad. Navzdory hospodářské krizi dochází výraznému poklesu cenové hladiny inflace se tak dostává na 2,64 %. Současně se zvýšila míra nezaměstnanosti, a to především z klesající poptávky veřejnosti po zboží a službách, firmy méně vyráběly a začaly s postupným propouštěním nepotřebných zaměstnanců. Záporné saldo platební bilance klesá, a to především z důvodu poklesu poptávky zahraničí po českém zboží, dochází k poklesu exportu.

Obrázek 4: Magický čtyřúhelník ČR - rok 2009

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Výpočet obsahu magického čtyřúhelníku:

$$(2,16 \cdot 4,36) / 2 + (4,36 \cdot 8,3) / 2 + (8,3 \cdot 5,72) / 2 + (5,72 \cdot 2,16) / 2 = \underline{\underline{52,72}}$$

Obsah magického čtyřúhelníku od roku 2007 výrazně klesl, dostal se dokonce pod úroveň z roku 2004, kdy byl obsah magického čtyřúhelníku 57,87. Na takovémto snížení obsahu se v roce 2009 podílel především HDP, který dosáhl záporné hodnoty, a to -4,84 %. Dále byl obsah ovlivňován zvýšenou nezaměstnaností. Naopak inflace a saldo platební bilance přispělo svým zlepšením k většímu obsahu magického čtyřúhelníku.

Rok 2009 byl velmi negativně ovlivněn hospodářskou krizí, která měla negativní dopad na Českou ekonomiku. Počátky finanční krize lze spatřovat zejména na trzích USA v souvislosti s hypotéčnými dluhovými nástroji. Krize vedla k pochybnostem především o stabilitě jednotlivých finančních institucí, což vedlo k rozkolísání finančního systému a

růstu nákladů za riziko. Českou republiku finanční krize nezasáhla primárně, ale sekundárně, prostřednictvím všeobecného poklesu cen aktiv, náhlých změn v měnových kurzech a dále prostřednictvím poklesu zahraniční poptávky. Finanční a hospodářská krize pak měla odezvu i na úrovni fiskální politiky, když prudce stoupl negativní saldo státního rozpočtu vzhledem k hrubému domácímu produktu, byl přijat Národní protikrizový plán³ a další opatření. V rámci měnové politiky reagovala Česká národní banka snižováním úrokových sazeb v souladu s vývojem v zahraničí.

Růst HDP se objevil v záporných číslech. Velmi zásadní vliv na růst HDP měl průmyslový sektor, který dosáhl meziročního poklesu o 13,4 %. Došlo k poklesu průmyslové výroby, který byl způsoben snížením výroby motorových vozidel, kovodělných výrobků, přívěsů, stroj a zařízení. Pokles zaznamenala také poptávka po nemovitostech a stavebnictví.

V České republice nebyla inflace nijak výrazná. Hladina spotřebitelských cen rostla velmi pomalu. Mírný růst cen byl způsoben vysokým růstem administrativně ovlivňovaných cen a poklesem cen tržních, které se snižovaly v důsledku snižování poptávky a poklesu cen energetických zdrojů a potravin na zahraničních trzích, a to především v první polovině roku 2009. Ceny zemědělských a průmyslových výrobců se snížily a růst cen ve stavebnictví a tržních službách byl oproti roku 2008 nižší.

Česká republika zaznamenala v tomto roce nárůst nezaměstnanosti. Zvýšená míra nezaměstnanosti byla důsledkem hospodářské krize, která zasáhla firmy a podnikatele. Nabídka zboží a služeb velmi převyšovala poptávku, protože lidé začali šetřit kvůli obavám z finančních problémů. Z důvodu snižujícího počtu zakázek byly firmy nuceny propouštět zaměstnance, ubývalo tak i volných pracovních míst.

Saldo platební se stále pohybuje v záporných číslech, dovoz tedy stále převyšuje vývoz. V České republice byl v roce 2009 zaznamenán velmi rapidní pokles jak dovozu, tak vývozu, který byl spojen s poklesem produkce a zvýšením nezaměstnanosti.

³Národní protikrizový plán vlády představuje ucelený soubor opatření, kterým vláda reaguje na dopady celosvětového hospodářského útlumu na českou ekonomiku.

4.4 Rok 2013

V tomto roce by měla pomalu ustávat hospodářská krize a Česká republika by měla zaznamenávat alespoň mírný ekonomický růst. Velmi nepříznivý je v tomto roce růst HDP, který dosahuje záporných hodnot. Vysoká nezaměstnanost se stále drží na 7 %, naopak inflace je v tomto roce velmi nízká.

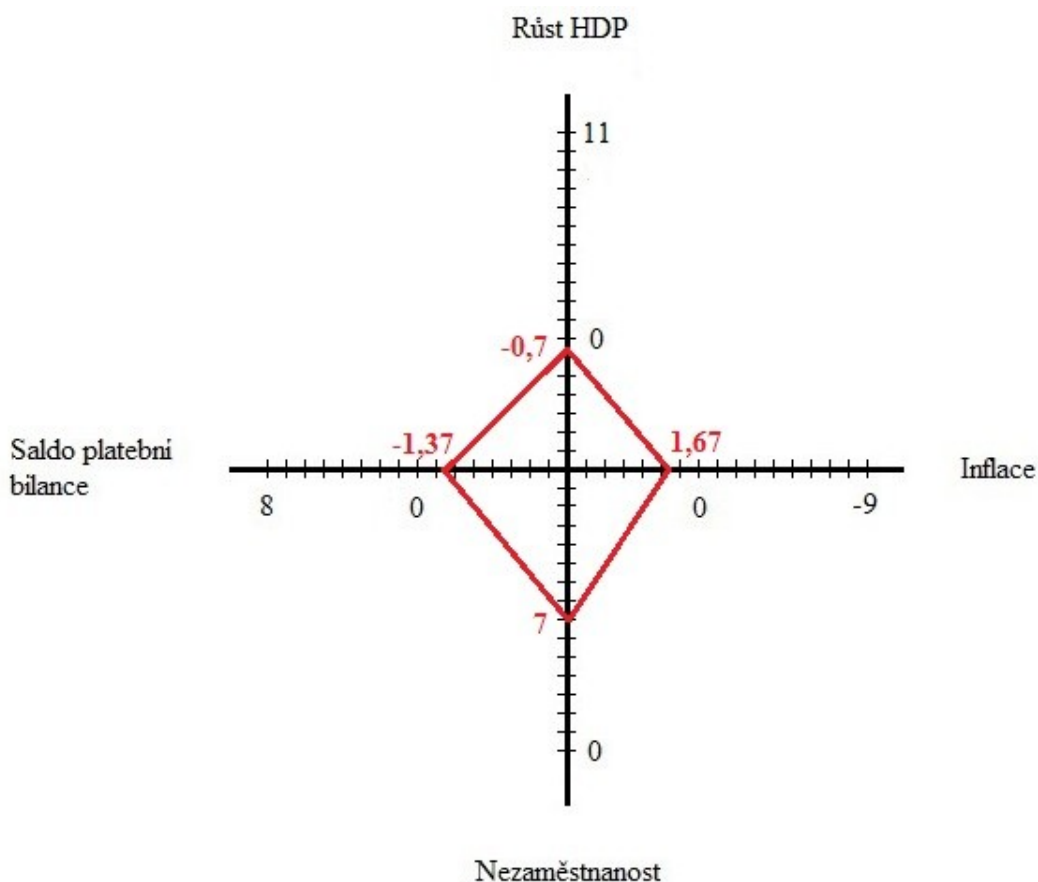
Tabulka 5: Makroekonomické ukazatele ČR - rok 2013

Růst HDP	Inflace	Nezaměstnanost	Saldo platební bilance
-0,7 %	1,67 %	7 %	-1,37 %

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Z tabulky 5 vyplývá, že ačkoliv se situace v pokrizovém období zlepšuje, stále jsou hodnoty některých ukazatelů ovlivněny důsledky krize, což se projevuje zejména u růstu HDP, který je stále v záporných hodnotách. Nízká inflace je z velké části ovlivněna přetrvávající obavou obyvatelstva z utrácení peněz a ztráty zaměstnání, která se promítá v nízké poptávce po službách a zboží. Vysoká nezaměstnanost se již 2 roky po sobě drží na 7 %. Saldo platební bilance se stále drží v záporných číslech a potvrzuje tak trend z předešlých let že dovoz převyšuje vývoz.

Obrázek 5: Magický čtyřúhelník ČR - rok 2013

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Výpočet obsahu magického čtyřúhelníku:

$$(6,3*5,33)/2+(5,33*8)/2+(8*6,63)/2+(6,63*6,3)/2= \underline{\underline{85,51}}$$

V roce 2013 je obsah magického čtyřúhelníku České republiky 85,51 %. Ve srovnání s rokem 2009, kdy propukla hospodářská krize, se jedná o výrazné zlepšení ekonomické situace a dalo by se říct, že se jedná o lepší výsledek než v roce 2007, kdy byl obsah magického čtyřúhelníku 82,03. Důležité jsou rozdíly v hodnotách jednotlivých ukazatelů. V roce 2007 byl růst HDP poměrně vysoký, a to 5,53 %, zato v roce 2013 dosahoval růst HDP pouze -0,7 %. Inflace byla sice příznivější v roce 2013, kdy dosahovala pouze 1,67 % (v roce 2007 byla inflace 3,53), ale na druhou stranu vyšší míra inflace v roce 2007 byla odrazem vyšší poptávky obyvatel po zboží a službách. Nezaměstnanost byla v roce 2007 nižší, než v roce 2013, a to právě díky větší ochotě

obyvatel utrácet a tedy i vyšší potřebě zaměstnavatelů vytvářet pracovní místa. Na první pohled se zdá, že platební bilance je příznivější pro rok 2013, na druhou stranu je příznivější výsledek spojen s celkovým poklesem exportu a importu.

Obecně lze říci, že se kladně na obsahu magického čtyřúhelníku v roce 2013 podílela především nízká míra inflace a snížení záporného salda platební bilance. Naopak nepříznivě na obsah působila vysoká míra nezaměstnanosti a růst HDP v záporné hodnotě.

Pro českou ekonomiku rok 2013 znamenal pokračování stagnace roku 2012. Důvodem byla slabá investiční aktivita a jen mírné zlepšení poptávky domácností. V roce 2013 se zvýšilo HDP v ČR o 0,1 procentního bodu oproti roku 2012 na -0,7 %. Na záporném HDP se podílela především dále oslabující poptávka po stavebninách, strojních a dopravních investicích a nižší ochota zvyšovat zásoby, a to především u firem. Jedinou složkou poptávky, která bránila hlubší recesi, byly výdaje na konečnou spotřebu – na jejich růstu se podílel především sektor vládních institucí, který zvýšil spotřebu o 1,6 % (nejvíce od roku 2009). Vyšší spotřebou tento sektor tlumil dopady oslabené poptávky na ekonomiku. Velmi slabá poptávka po zboží a službách se na straně nabídky projevila v nižší výkonnosti většiny českých odvětví, nejvíce ve zpracovatelském průmyslu a stavebnictví. Vzhledem k mírnému růstu cen zboží a služeb, které domácnosti spotřebovávají, došlo ke snížení čistého disponibilního důchodu, a to ovlivnilo pokles výdajů domácností, šetřilo se především na předmětech krátkodobé spotřeby. Růst veřejného dluhu dosahuje u ČR 46 %.

V ČR byla míra inflace na nejnižší hodnotě od roku 2009. Příčina velmi nízké míry inflace byla především v celkově slabé domácí poptávce po dovozu ze zahraničí, která se projevila nízkými cenami vstupů, a tím pádem i finálních výrobků. Díky intervenci centrální banky ČR, která byla provedena v listopadu 2013, došlo k oslabení koruny vůči euru a napomohlo to tak k růstu cen vývozu. Tento krok byl proveden s cílem zabránit hrozící deflaci, dalším zamýšleným záměrem bylo posílit pozici exportérů, ale i povzbuzení výdajů domácností. Nejvýrazněji se růst cen promítl do vývozu alkoholických nápojů a tabáku. V souvislosti s oslabením koruny došlo k růstu cen i u dovozu zboží ze zahraničí.

Nezaměstnanost se v České republice dlouhodobě pohybuje mezi 6 % a 7 %. Za takto vysokou nezaměstnanost může přetrvávající neochota obyvatelstva utrácet, což se projevuje v dlouhodobě nižší poptávce po zboží a službách. Firmy v tomto roce mají

výraznější propuštění zaměstnanců většinou již za sebou, proto je také patrná stagnace v míře nezaměstnanosti, která se již po dobu dvou let drží na 7 %.

Saldo platební bilance je u ČR dlouhodobě záporné, ale od roku 2009, kdy byla - 2,28 %, se postupně deficit snižuje a zlepšuje se tak vnější nerovnováha ČR. Příčina je v omezování dovozů a nižší tvorbě zisků v době recese a tedy i jejich vrácení do zemí zahraničních investorů probíhající v menším měřítku. Na dovozu a vývozu se nejvíce podílely stroje, přístroje, elektrická zařízení, auta, letadla.

5. Magický čtyřúhelník v SR

Tato část bakalářské práce je věnována výpočtu obsahu magických čtyřúhelníků pro Slovenskou republiku v jednotlivých letech. Metodika výpočtu obsahu magického čtyřúhelníku byla představena v kapitole č. 2. Všechna makroekonomická data jsou čerpána ze Slovenského statistického úřadu a Slovenské národní banky.

5.1 Rok 2004

Rok 2004 je velmi významný především z důvodu vstupu Slovenska do Evropské unie. Dále došlo k deregulaci cen energií. Přetrvává vysoká míra nezaměstnanosti a vyšší míra inflace.

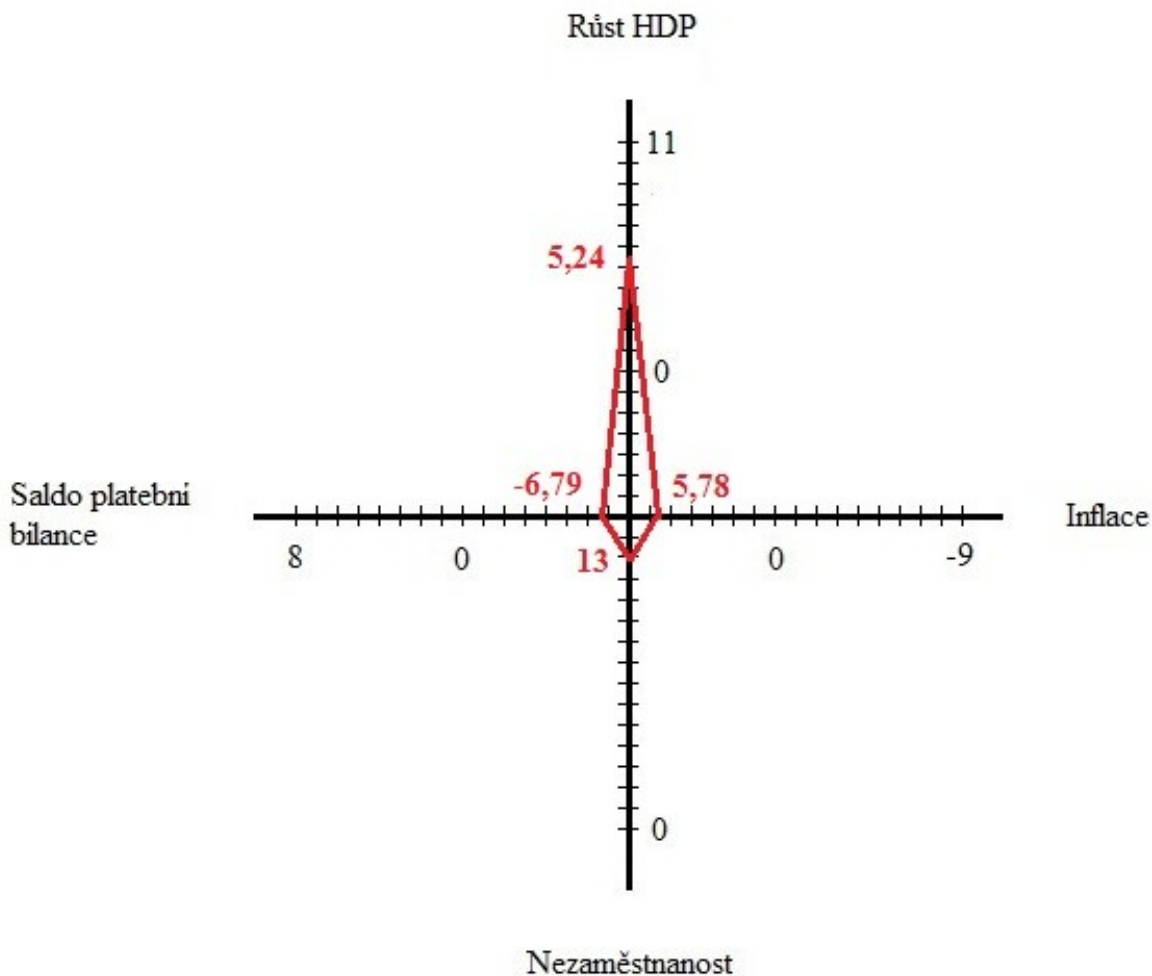
Tabulka 6: Makroekonomické ukazatele SR - rok 2004

Růst HDP	Inflace	Nezaměstnanost	Saldo platební bilance
5,24 %	5,78 %	13 %	-6,79 %

Zdroj: Statistický úřad Slovenska, vlastní zpracování

Z tabulky 6 je patrné, že v roce 2004 byl na Slovensku poměrně vysoký růst HDP, a to 5,24 %. Růst HDP souvisel především se zvýšením domácího i zahraničního odbytu, nejvíce se jednalo o stavebnictví, průmysl a obchod. I přes vyšší míru inflace byl růst spotřebitelských cen v porovnání s rokem 2003 pomalejší. Důvodem bylo zpomalení dynamiky u většiny základních položek spotřebního koše. Ačkoliv je míra nezaměstnanosti stále velmi vysoká, v porovnání s rokem 2003 klesla o 3 procentní body. Příčinou snížení míry nezaměstnanosti byla vyšší nabídka práce a zvýšení počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva. Na zhoršení salda platební bilance se největší mírou podílel pokles vývozu strojů, dopravních zařízení a hotových výrobků.

Obrázek 6: Magický čtyřúhelník SR - rok 2004

Zdroj: Statistický úřad Slovenska, vlastní zpracování

Výpočet obsahu magického čtyřúhelníku:

$$(12,24 \cdot 1,22) / 2 + (1,22 \cdot 2) / 2 + (2 \cdot 1,21) / 2 + (1,21 \cdot 12,24) / 2 = \underline{\underline{17,30}}$$

Obsah magického čtyřúhelníku v roce 2004 dosáhl hodnoty 17,30. Takto nízký výsledek byl negativně ovlivněn především velmi vysokou mírou nezaměstnanosti, která dosáhla 13 %, ale také vysokým záporným saldem platební bilance. Vyšší míra inflace také nebyla pro obsah magického čtyřúhelníku příznivá. Jediný opravdu příznivý ukazatel, který naopak obsah magického čtyřúhelníku zvyšoval, byla růst HDP, který dosáhl hodnoty 5,24 %.

Růst ekonomiky Slovenska v roce 2004 navázal na předchozí roky a dále zrychlil, významnou měrou se na tom podílel zejména zpracovatelský průmysl. Po roce 2002 bylo Slovensko nejrychleji rostoucí ekonomikou Visegrádské skupiny⁴, jejíž růst byl tažen především exportem. Díky vstupu do EU stoupl také zájem velkých investorů a ekonomických subjektů o Slovensko. Na Slovensku byl vytvořen hrubý domácí produkt v běžných cenách ve výši 46 173,1 mil. eur. K růstu HDP na Slovensku velmi přispěl zpracovatelský průmysl, kde přidaná hodnota vzrostla oproti roku 2003 o 11,9 %, naopak ve výrobě potravin byl zaznamenán pokles oproti roku 2003 o 25,7 %. Z hlediska poptávky se struktura růstu HDP postupně měnila. V roce 2004 se růst slovenské ekonomiky udržel díky posílení domácí poptávky, která po ročním výpadku vzrostla o 5,5 %. Ačkoli zahraniční poptávka vzrostla až o 11,4%, ve srovnání s rokem 2003 se však tento růst snížil téměř na polovinu. Vliv domácí poptávky na HDP, počínaje 1. čtvrtletím 2004 rostl souběžně s klesajícím přírůstkem vývozu zboží a služeb, což ke konci roku vyústilo do téměř vyrovnaných dynamik domácího i zahraniční poptávky.

Důvodem poměrně vysoké míry inflace na Slovensku je především deregulace cen energií, která znamenala zvýšení cen zejména u plynu a elektřiny, zároveň byla zavedena i daňová reforma, která zvýšila některé spotřební daně. K celkovému růstu spotřebitelských cen přispěla jádrová inflace 1,09 procentního bodu. Administrativní úpravy regulovaných cen se na celkovém přírůstku spotřebitelských cen podílely 3,71 procentního bodu. Úpravy nepřímých daní v neregulovaných cenách přispěly k celkové inflaci 1,12 procentního bodu.

Slovensko se s nezaměstnaností 13 % řadí mezi země EU s nejvyšší nezaměstnaností. Dne 1.1.2004 spustilo Slovensko důchodovou reformu, která mj. spočívala i v postupném prodlužování důchodového věku až na 62 let pro muže i ženy. Další příčina rostoucí nezaměstnanosti souvisí s udržením konkurenceschopnosti na jednotném trhu Evropské unie prostřednictvím vytvářeného tlaku na produktivitu práce.

⁴Visegrádská skupina je organizací pro spolupráci čtyř středoevropských zemí – České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska.

5.2 Rok 2007

V roce 2007 by měl být ekonomický růst velmi vysoký, jde o období těsně před propuknutím hospodářské krize. V souvislosti s hospodářským růstem a vytváření nových pracovních míst dochází v roce 2007 k významnému snížení míry nezaměstnanosti.

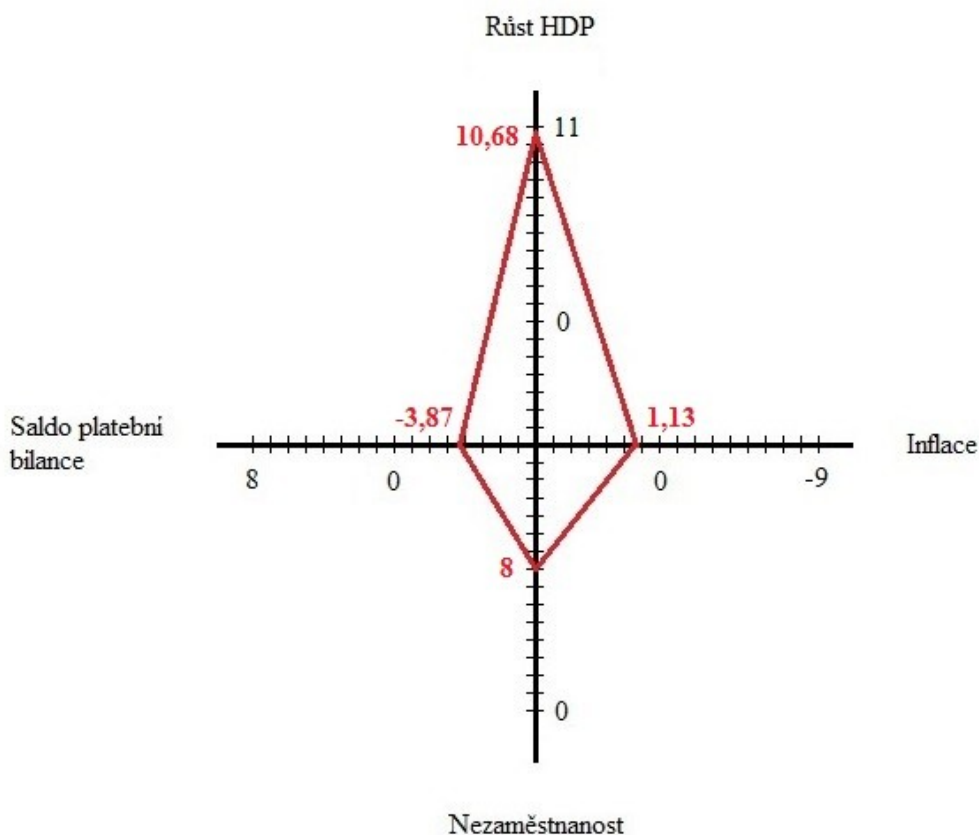
Tabulka 7: Makroekonomické ukazatele SR - rok 2007

Růst HDP	Inflace	Nezaměstnanost	Saldo platební bilance
10,68 %	1,13 %	8 %	-3,87 %

Zdroj: Statistický úřad Slovenska, vlastní zpracování

Z tabulky 7 je patrný vysoký nárůst HDP, který dosáhl 10,68 % a potvrzuje tak fakt, že se Slovensko stalo jednou z nejrychleji rostoucích ekonomik zemí EU. Inflace zaznamenala oproti roku 2006 pokles, a to především z důvodu snížení tempa růstu cen zboží i služeb. Nezaměstnanost má od začátku sledovaného roku (rok 2004) klesající tendenci, v tomto roce byl pokles oproti roku 2006 o 1 procentní bod, ve srovnání s rokem 2004 dokonce o 5 procentních bodů. Ke snižování nezaměstnanosti přispívá domácí i zahraniční poptávka po zboží a službách, díky níž dochází k vytváření nových pracovních míst. K poklesu záporného salda platební bilance došlo především díky převýšení meziročního přírůstku vývozu (187,9 mld. Sk) nad dovozem (134,0 mld. Sk.).

Obrázek 7: Magický čtyřúhelník SR - rok 2007

Zdroj: Statistický úřad Slovenska, vlastní zpracování

Výpočet obsahu magického čtyřúhelníku:

$$(17,68 \cdot 5,87) / 2 + (5,87 \cdot 7) / 2 + (2 \cdot 4,13) / 2 + (4,13 \cdot 17,68) / 2 = \underline{\underline{113,08}}$$

Obsah magického čtyřúhelníku dosáhl v tomto roce nejvyšší hodnoty za srovnávané období, a to 113,08. Všechny čtyři ukazatele podílející se na ploše magického čtyřúhelníku byly v tomto roce velmi příznivé. Největším přínosem byl vysoký růst HDP, který se dostal přes magickou hranici 10 %. Dalším důležitým ukazatelem kladně ovlivňujícím plochu magického čtyřúhelníku je rapidní snížení nezaměstnanosti na hodnotu 8 %, která byla zapříčiněna zvyšováním počtu nových pracovních míst. Také nízká inflace pozitivně ovlivnila celkovou plochu. Velkým úspěchem je i snížení schodku salda platební bilance, a to především díky převýšení meziročního přírůstku vývozu nad dovozem.

Slovenská ekonomika se stala jednou z nejrychleji rostoucích v Evropské unii a OECD⁵ s meziročním růstem HDP 10,68 %. V roce 2004 byl růst HDP pouze 5,2 %. Pozitivní vliv na HDP mělo především zvýšení přímých zahraničních investic probíhající již roku 2000, současně jsou ale nejvýznamnější příčinou toho, že čisté transfery důchodů do zahraničí mají zápornou hodnotu. Dále na HDP velmi pozitivně působila spotřeba domácností, tvorba hrubé kapitálu a spotřeba veřejné správy. V roce 2007 je také možné pozorovat na Slovensku vysoký růst reálné přidané hodnoty v průmyslu, dále pak ve službách a stavebnictví.

Velké zlepšení zaznamenalo Slovensko především ve snížení nezaměstnanosti na 8 %, a to především díky rychle rostoucí ekonomice a přibývajícimu počtu pracovních míst. Nadále však přetrvávaly značné regionální rozdíly v ekonomické úrovni (zejména mezi západem a severními a východními oblastmi). Zároveň se Slovensko pomalu vyrovnává s důsledky důchodové reformy, kdy se rozšířila věková hranice ekonomicky aktivního obyvatelstva až na 64 let, a tím se rozšířil i počet započítávaných nezaměstnaných. Dochází tedy k pozvolnému ustálení poměrů mezi nově příchozími ekonomicky aktivními obyvateli a obyvateli odchozími do starobních důchodů.

Velmi nízkou inflaci zaznamenalo Slovensko, a to 1,13 %. Meziroční míra jádrové inflace (úhrn bez energií a nezpracovaných potravin) dosáhla v roce 2007 průměrnou hodnotu 1,9 % a byla o 0,2 procentních bodů nižší než v předchozím roce. Na rozdíl od předchozích let, v roce 2007 nebyly ceny energií dynamizujícím prvkem růstu cen zboží, ale naopak tlumícím. Zpomalila se dynamika regulovaných cen energií (elektřina, plyn a ostatní energie) v průměru z 14,9 % v roce 2006 na 2,6 % v roce 2007, stejně tak i ceny pohonných látek, jejichž průměrné meziroční tempo poklesu dosáhlo v roce 2007 4,9 %. Také ceny služeb zaznamenaly zpomalení tempa růstu. Nejdynamičtější tempo růstu bylo zaznamenáno u cen služeb lékařů a finančních služeb, dále u služeb spojených s dopravou. Jedinou kategorií v rámci služeb, která zaznamenala pokles, byly služby poštovních a telekomunikačních služeb. Pokračoval růst zadlužování domácností, které využívaly prostředí nízkých úrokových sazeb, zejména pak za účelem bydlení.

⁵Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj je světová organizace sdružující v současné době 34 ekonomicky nejvyspělejších zemí světa, které projevily zájem a splnily podmínky stanovené pro členství v OECD. Česká republika je členem OECD od prosince roku 1995.

Saldo platební bilance vykazuje stále záporné hodnoty a potvrzuje dlouhodobý trend vyššího dovozu než vývozu. Nejvýznamnějším přírůstkem vývozu byl zaznamenán u strojů a dopravních zařízení. U dovozu se snížil meziroční přírůstek ve skupině strojů a dopravních zařízení (nižší dovoz investic). Dalším faktorem meziročního poklesu schodku běžného účtu byl zlepšený vývoj obchodní bilance. Naopak horší vývoj než v roce 2006 zaznamenala bilance výnosů v menší míře i bilance běžných transferů a služeb.

Z politické oblasti lze za hlavní změny považovat změnu vládní garnitury v 2006, ta však potvrdila zahraničně polickou orientaci na Evropskou unii a NATO⁶, přičemž v polovině roku 2007 vláda schválila zákon o zavedení eura na Slovensku. Přes vysoký růst ekonomiky dochází ke zpomalení růstu obchodní výměny s vnějším okolím. Projevuje se tak začínající zpomalení a následný pokles světové ekonomiky. Slovenská národní banka přistoupila v roce 2007 ke čtyřem zvýšením referenční úrokové sazby. Za hlavní motivy k těmto krokům považovala růst ekonomiky nad úrovní potenciálu, růst mezd nad úrovní produktivity práce a růst inflace v závěru roku.

5.3 Rok 2009

Rok 2009 je velmi významný právě pro Slovensko, a to především z důvodu přijetí jednotné měny euro. Zároveň však v Evropě naplno propukla hospodářská krize, která se u Slovenska projevila propadem růstu HDP a inflace do záporných čísel a opětovným vysokým nárůstem nezaměstnanosti.

Tabulka 8: Makroekonomické ukazatele SR - rok 2009

Růst HDP	Inflace	Nezaměstnanost	Saldo platební bilance
-5,29 %	-1,16 %	13 %	-1,87 %

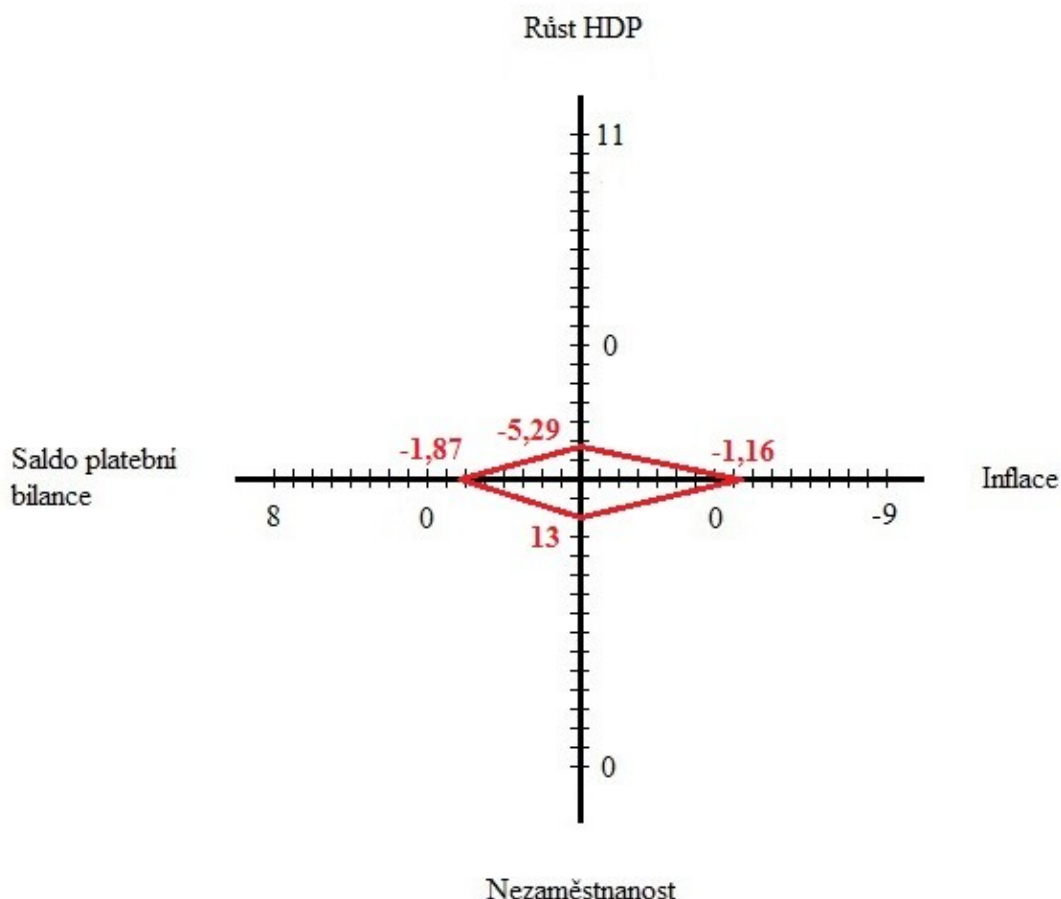
Zdroj: Statistický úřad Slovenska, vlastní zpracování

Rok 2009 byl velmi nepříznivý z důvodu hospodářské krize, která se výrazně projevila na záporném růstu HDP dosahujícího -5,29 %. Záporný růst HDP ovlivňovala hospodářská krize a zároveň i přijetí jedné evropské měny euro. Záporná inflace, tedy deflace, dosahující hodnoty -1,16 % je důsledkem hospodářské krize a zavedením eura.

⁶Severoatlantická aliance je politickou a vojenskou aliancí, jejímiž hlavními cíli jsou kolektivní obrana jejích současných 28 členů a zachování demokracie a míru v oblasti severního Atlantického oceánu.

Obava z hrozící vysoké inflace po zavedení eura se tedy nenaplnila. K výraznému zhoršení došlo u nezaměstnanosti, která se oproti roku 2008 zvýšila o 5 procentních bodů a vrátila se tak zpátky na hodnotu z roku 2004. Záporné saldo platební bilance se snižuje, důvodem je celkové oslabení vývozu a dovozu.

Obrázek 8: Magický čtyřúhelník SR - rok 2009

Zdroj: Statistický úřad Slovenska, vlastní zpracování

Výpočet obsahu magického čtyřúhelníku:

$$(1,71 \cdot 8,16) / 2 + (8,16 \cdot 2) / 2 + (2 \cdot 6,13) / 2 + (6,13 \cdot 1,71) / 2 = \underline{\underline{26,51}}$$

Od roku 2007, kdy bylo Slovensko na hospodářském vrcholu, se plocha magického čtyřúhelníku velmi významně zmenšila, a to na 26,51 (v roce 2007 byla velikost plochy 113,08). Příčinou je především hospodářská krize, která propukla již v celé Evropě. Na snížení velikosti obsahu magického čtyřúhelníku se v tomto roce podílel především

ukazatel HDP, který se propadl do záporných hodnot a ukazatel nezaměstnanosti, která se vrátila na původní hodnotu z roku 2004. Pod snížením schodku platební bilance se skrývá celkový útlum zahraničního obchodu. Inflace se dostává do záporných hodnot a dochází tak k deflaci, cenová hladina stagnovala, u některých výrobků mírně klesala.

Slovenská ekonomika byla vystavena v roce 2009 stejným výzvam, které měly zdroj zejména na zahraničních trzích. Rozdílným faktorem, který mohl ovlivnit další průběh hospodářským cyklem, byla skutečnost, že Slovensko od 1. ledna 2009 na základě schválení Evropskou radou z července 2008 přijalo euro a vstoupilo do eurozóny. Slovenská ekonomika tak nemohla v následujícím období užít samostatné měnové politiky. Zavedení eura mohlo mít za následek prudší pokles ekonomiky, ten se projevil opětovným růstem nezaměstnanosti na 13 % a poklesem cenové hladiny. Prudší pokles ekonomiky byl na Slovensku spjat také s vyššími deficity státního rozpočtu (- 8 %), které přetrvávaly i v dalších letech.

Velmi nízký růst HDP (-5,29 %) na Slovensku ovlivňovaly hned dva faktory – hospodářská krize a přijetí jednotné měny euro. Zatímco Česká republika zvolila politiku rozpočtové zodpovědnosti a škrtila ve výdajích, Slovensko naopak zvýšilo vládní výdaje o 6,1 % a vydalo se tak cestou většího deficitu, což se velmi pozitivně projeví v dalších letech především na výši HDP.

Značné obavy z vysoké míry inflace po přijetí eura se na Slovensku nenaplnily, vliv na spotřebitelské ceny mělo přijetí eura jen velmi malý. Zvýšené ceny byly zaznamenány především u alkoholických nápojů a tabáku (8 %), bydlení, voda, elektrika, plyn (6,6 %), zdravotnictví (6,6 %) a vzdělávání (5,5 %).

Slovensko se po několika letech poklesu nezaměstnanosti opět dostalo na kritickou hodnotu nezaměstnanosti 13 %, kterou způsobil nedostatečný počet volných pracovních míst. Zvýšená míra nezaměstnanosti byla důsledkem hospodářské krize, která zasáhla firmy a podnikatele. Nabídka zboží a služeb velmi převyšovala poptávku, protože lidé začali šetřit kvůli obavám z finančních problémů. Z důvodu snižujícího počtu zakázek byly firmy nuceny propouštět zaměstnance, ubývalo tak i volných pracovních míst.

Saldo platební se pohybuje v záporných číslech, dovoz tedy stále převyšuje vývoz. V roce 2009 byl zaznamenán velmi rapidní pokles jak dovozu, tak vývozu, který byl spojen s poklesem produkce a zvýšením nezaměstnanosti.

5.4 Rok 2013

Rok 2013 by měl poukázat jednak na končící hospodářskou krizi, ale také by se měla projevit změna v podobě přijetí eura v roce 2009. Nezaměstnanost narostla na 14 % a na této hodnotě stagnuje již třetím rokem. Saldo platební bilance se objevuje v kladných hodnotách a poukazuje tak na převyšující vývoz nad dovozem.

Tabulka 9: Makroekonomické ukazatele SR - rok 2013

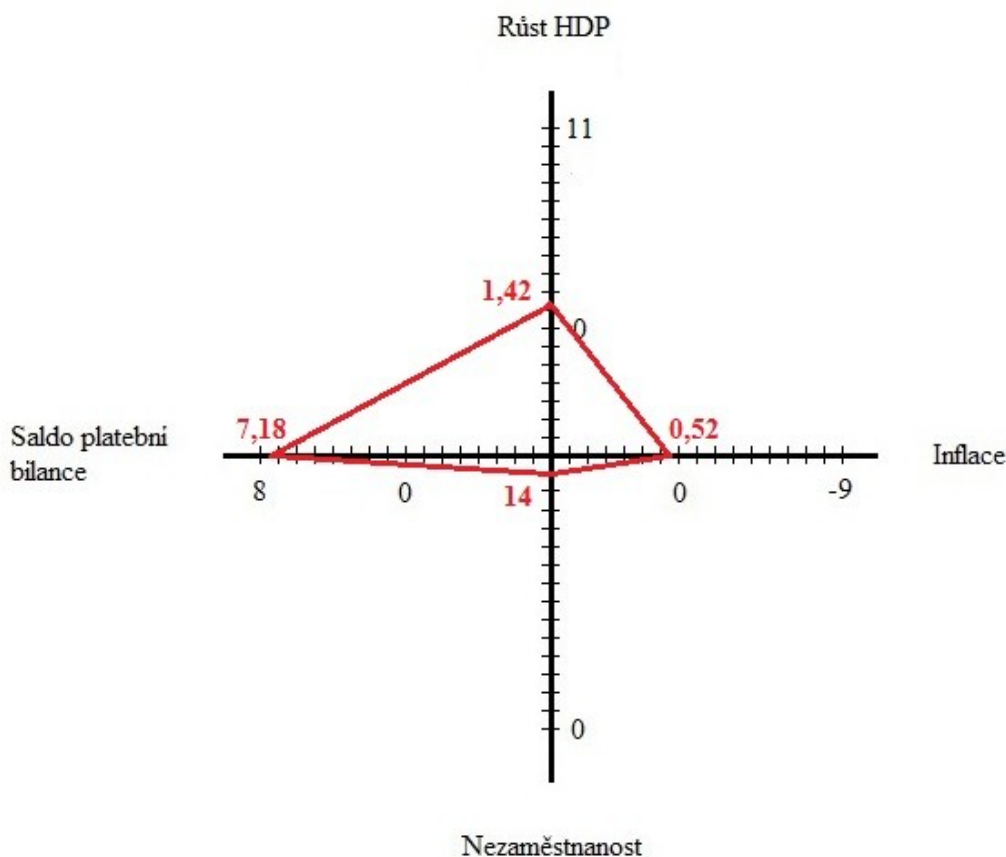
Růst HDP	Inflace	Nezaměstnanost	Saldo platební bilance
1,42 %	0,52 %	14 %	7,18 %

Zdroj: Statistický úřad Slovenska, vlastní zpracování

Růst HDP se oproti roku 2012 snížil o 0,18 procentního bodu, Slovensko se postupně začíná vyrovnávat s následky hospodářské krize. Inflace je pouze 0,52 %, růst cen byl jen velmi mírný, zvyšují se obavy z hrozící deflace. Nezaměstnanost je stále velmi vysoká, volných pracovních míst stále nepřibývá. Největší zlepšení bylo dosaženo od roku 2009 u salda platební bilance, které se objevuje v kladných hodnotách, a to dokonce 7,18 %, což značí převýšení vývozu nad dovozem.

Obrázek 9: Magický čtyřúhelník SR - rok 2013

Zdroj: Statistický úřad Slovenska, vlastní zpracování

Zdroj: Statistický úřad Slovenska, vlastní zpracování

Výpočet obsahu magického čtyřúhelníku:

$$(8,42 \cdot 6,48) / 2 + (6,48 \cdot 1) / 2 + (1 \cdot 15,18) / 2 + (15,18 \cdot 8,42) / 2 = \underline{\underline{102,02}}$$

Obsah magického čtyřúhelníku byl v roce 2013 značně ovlivněn především saldem platební bilance a nezaměstnaností. Kladné saldo platební bilance působilo na zvětšení plochy, zatímco vysoká míra nezaměstnanosti plochu snižovala. Nízký růst HDP a inflace působily na zvětšení obsahu plochy magického čtyřúhelníku mírně.

Výdaje na konečnou spotřebu stagnovaly i na Slovensku, které v tomto roce dosáhlo většího hospodářského růstu než ČR. Vysoký hospodářský růst byl spojen s poklesem spotřeby domácností i veřejné správy. Růst veřejného dluhu dosahuje na Slovensku dokonce 55,4 % HDP, a právě větší míra zadlužení přispěla Slovensku k pozitivnímu růstu HDP.

Míra inflace byla v tomto roce velmi nízká, a to 1,42 %. Velmi pomalé tempo růstu cen je zaznamenáno již několik let po sobě. Příčinou takto nízké inflace je především ve velmi slabé domácí poptávce a slabém ekonomickém růstu. Domácí poptávka se během celého roku udržovala téměř na konstantní úrovni, což nevytvářelo téměř žádné inflační tlaky a cenová hladina zaznamenala jen velmi mírný růst. Dalším důvodem nízké inflace je nezvyšování regulovaných cen a meziroční pokles cen paliv. Cenová hladina v oblasti vývoje potravin a nealkoholických nápojů se v porovnání s celkovým vývojem spotřebitelských cen vyvíjela rychleji, v meziročním porovnávání však následovala klesající trend a rostla na úrovni 3,5% ročně. Oblastí s nejrychleji rostoucí cenovou hladinou pro spotřebitele byla oblast vzdělávání. Ta si připsala nárůst o 6,5%, což je největší nárůst cen v této oblasti od roku 2006.

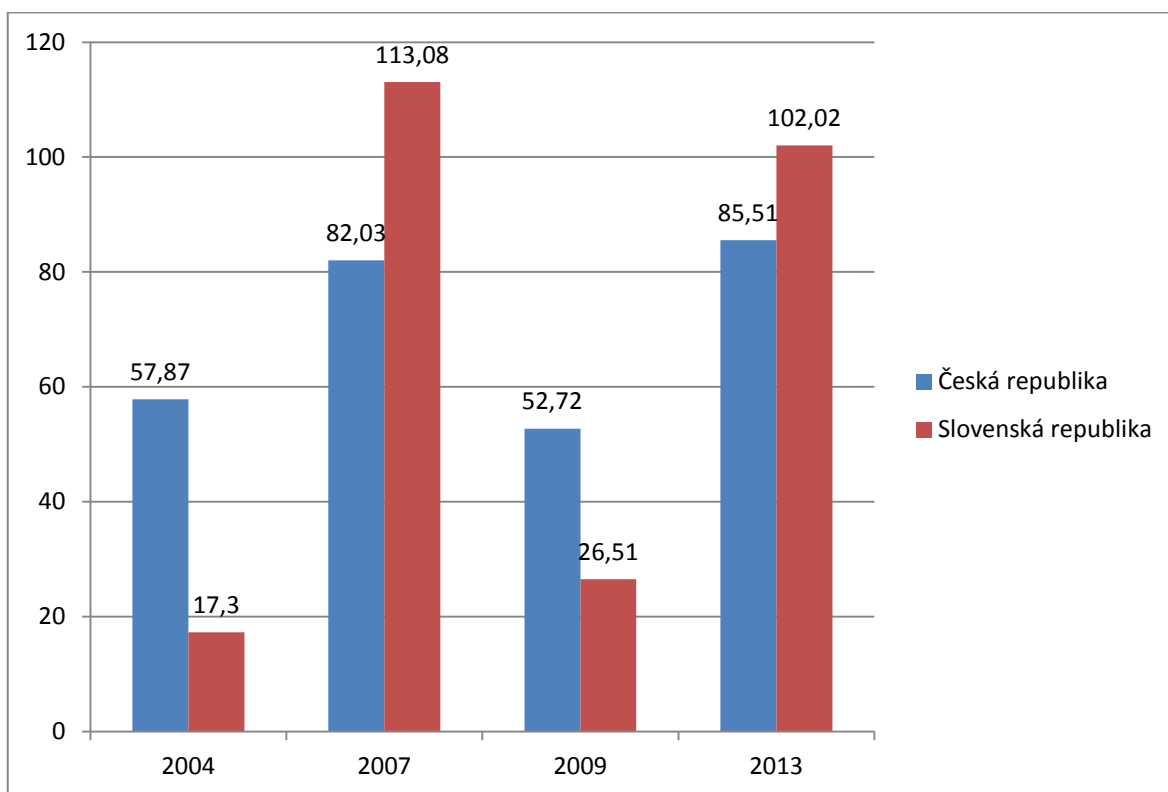
Přestože v pokrizovém období dosahuje Slovensko opět vyššího hospodářského růstu než Česká republika, dlouhodobým problémem zůstává nezaměstnanost, která se již třetím rokem drží na hodnotě 14 %. Vysokou nezaměstnaností trpí na Slovensku především mladí lidé do 25 let věku, kteří tvoří 33,7 % (v ČR pouze 18,9 %). Průměr zemí Evropské unie je 23,7 % nezaměstnaných ve věku do 25 let z celkového počtu nezaměstnaných.

Slovensko zaznamenalo v roce 2013 poměrně vysoké kladné saldo platební bilance, a to 7,18 %. Domácí poptávka stagnovala, ekonomika Slovenska tak byla tažena především vývozem. Celkový dovoz byl v hodnotě 59 939,9 mil. Eur s meziročním růstem o 2,3 % a celkový vývoz v hodnotě 64 172,3 mil. Eur s meziročním růstem o 3,3 %. Na dovozu a vývozu se nejvíce podílely stroje, přístroje, elektrická zařízení, auta, letadla.

6. Komparace ekonomik ČR a SR dle magického čtyřúhelníku

Tato část bakalářské práce je zaměřena na komparaci ekonomik České a Slovenské republiky pomocí vypočítaných obsahů magických čtyřúhelníků v jednotlivých letech.

Graf 1: Grafické zobrazení obsahů magických čtyřúhelníků

Zdroj: Český statistický úřad, Statistický úřad Slovenska, vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že v roce 2004, kdy obě komparované země vstoupily do Evropské unie, zažívala Česká republika vysoký hospodářský růst, který byl spojen především s již zmíněným vstupem do Evropské unie. Kromě růstu HDP jsou ostatní makroekonomické ukazatele příznivější pro Českou republiku.

Patrný je růst zahraničního obchodu, který měl velmi příznivý dopad na HDP i přes větší míru dovozu než vývozu. V ČR byl vytvořen hrubý domácí produkt v běžných cenách ve výši 2 751,1 mld. Kč (meziroční nárůst o 7,9 %) na Slovensku 46 173,1 mil. eur. K růstu HDP v ČR velmi významně přispěl export, který zrychlil oproti roku 2003 ze 7,3 % na 20,9 %. K růstu HDP na Slovensku velmi přispěl zpracovatelský průmysl, kde

přidaná hodnota vzrostla oproti roku 2003 o 11,9 %, naopak ve výrobě potravin byl zaznamenán pokles oproti roku 2003 o 25,7 %.

Největší rozdíl mezi ČR a SR lze pozorovat především u nezaměstnanosti. Ta velmi trápí především Slovensko, kde nezaměstnanost dosahuje 13 % a řadí se tak mezi země EU s nejvyšší nezaměstnaností, naopak ČR je na tom mnohem lépe, přestože v roce 2004 došlo k nárůstu o 0,5 procentního bodu. Slovenská republika 1.1.2004 spustila důchodovou reformu, která mj. spočívala i v postupném prodlužování důchodového věku až na 62 let pro muže i ženy.

Míra inflace zaznamenala v ČR zvýšení na 4,01 %. Na tento růst působily zejména faktory nákladového charakteru (vliv tržních cen) a administrativní opatření. Důvodem poměrně vysoké míry inflace na Slovensku je především deregulace cen energií, která znamenala zvýšení cen zejména u plynu a elektřiny, zároveň byla zavedena i daňová reforma, která zvýšila některé spotřební daně.

Rok 2007 byl pro obě ekonomiky velmi příznivý, Slovenská ekonomika se stala jednou z nejrychleji rostoucích v Evropské unii a OECD⁷ s meziročním růstem HDP 10,68 %. Pozitivní vliv na HDP mělo především zvýšení přímých zahraničních investic probíhající již roku 2000. Dále na HDP velmi pozitivně působila spotřeba domácností, tvorba hrubé kapitálu a spotřeba veřejné správy. V České republice byl růst HDP o polovinu nižší, a to 5,53 %. Na meziročním zvýšení HDP se v ČR nejvíce podílel přírůstek na konečnou spotřebu, a to ve výši 2,9 procentního bodu, dále saldo zahraničního obchodu. Velký význam v oblasti růstu HDP sehrál i průmysl, jehož ekonomický výkon se meziročně zvýšil o 8,2 %.

Velké zlepšení zaznamenalo Slovensko především ve snížení nezaměstnanosti na 8 %, a to především díky rychle rostoucí ekonomice a přibývajícimu počtu pracovních míst. Míra nezaměstnanosti u ČR klesla na 5,53 %.

Velmi nízkou inflaci zaznamenalo Slovensko, a to 1,13 %, zatímco v ČR dosáhla inflace 3,53 %. Vyšší míra inflace byla v ČR ovlivněna především zvyšující se cenou ropy, která se v roce 2007 pohybovala okolo 72,30 dolarů za barel (v roce 2006 67,03 dolarů za barel). Na inflaci se podílela i rostoucí cena potravin a alkoholických nápojů.

⁷Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj je světová organizace sdružující v současné době 34 ekonomicky nejvyspělejších zemí světa, které projevíly zájem a splnily podmínky stanovené pro členství v OECD. Česká republika je členem OECD od prosince roku 1995.

Saldo platební bilance vykazuje u obou zemí stále záporné hodnoty a potvrzuje dlouhodobý trend vyššího dovozu než vývozu. Platební bilance v ČR byla ovlivněna především rostoucí poptávkou po české produkci v sousedních zemích a v zemích EU.

Rok 2009 byl velmi negativně ovlivněn hospodářskou krizí, která měla negativní dopad na ekonomiku obou zemí. Slovenská ekonomika byla ovlivněna také přijetím jednotné měny euro k 1.1.2009.

Růst HDP se u ČR i Slovenska objevil v záporných číslech. V ČR měl velmi zásadní vliv na růst HDP průmyslový sektor, který dosáhl meziročního poklesu o 13,4 %. Došlo k poklesu průmyslové výroby, který byl způsoben snížením výroby motorových vozidel, kovodělných výrobků, přívěsů, stroj a zařízení. Slovensko naopak zvýšilo vládní výdaje o 6,1 % a vydalo se tak cestou většího deficitu, což se velmi pozitivně projeví v dalších letech především na výši HDP.

Značné obavy z vysoké míry inflace po přijetí eura se na Slovensku nenaplnily, vliv na spotřebitelské ceny mělo přijetí eura jen velmi malý. I v České republice nebyla inflace nijak výrazná. Hladina spotřebitelských cen rostla velmi pomalu. Mírný růst cen byl způsoben vysokým růstem administrativně ovlivňovaných cen a poklesem cen tržních, které se snižovaly v důsledku snižování poptávky a poklesu cen energetických zdrojů a potravin na zahraničních trzích, a to především v první polovině roku 2009.

Slovensko se po několika letech poklesu nezaměstnanosti opět dostalo na kritickou hodnotu nezaměstnanosti 13 %, kterou způsobil nedostatečný počet volných pracovních míst. I Česká republika zaznamenala v tomto roce nárůst nezaměstnanosti, i když ve srovnání se Slovenskem byl velmi mírný.

Saldo platební se u obou zemí pohybuje v záporných číslech, dovoz tedy stále převyšuje vývoz. V České republice i na Slovensku byl v roce 2009 zaznamenán velmi rapidní pokles jak dovozu, tak vývozu, který byl spojen s poklesem produkce a zvýšením nezaměstnanosti.

V roce 2013 se zvýšilo HDP v ČR o 0,1 procentního bodu oproti roku 2012 na -0,7 %. Na záporném HDP se podílela především dále oslabující poptávka po stavebninách, strojních a dopravních investicích a nižší ochota zvyšovat zásoby, a to především u firem. Výdaje na konečnou spotřebu stagnovaly i na Slovensku, které v tomto roce dosáhlo

většího hospodářského růstu než ČR. Vysoký hospodářský růst byl spojen s poklesem spotřeby domácností i veřejné správy. Růst veřejného dluhu dosahuje u ČR 46 % HDP a na Slovensku dokonce 55,4 % HDP, a právě větší míra zadlužení přispěla Slovensku k pozitivnímu růstu HDP.

Míra inflace byla jak v ČR, tak na Slovensku v roce 2013 velmi nízká. V ČR byla míra inflace na nejnižší hodnotě od roku 2009, a to 1,67 %.. Příčina velmi nízké míry inflace byla především v celkově slabé domácí poptávce po dovozu ze zahraničí, která se projevila nízkými cenami vstupů, a tím pádem i finálních výrobků. Díky intervenci centrální banky ČR, která byla provedena v listopadu 2013, došlo k oslabení koruny vůči euru a napomohlo to tak k růstu cen vývozu. Nejvýrazněji se růst cen promítl do vývozu alkoholických nápojů a tabáku. V souvislosti s oslabením koruny došlo k růstu cen i u dovozu zboží ze zahraničí.

Největší rozdíl je možné sledovat opět u nezaměstnanosti, kterou Slovensko trápí dlouhodobě. Česká republika se dlouhodobě pohybuje mezi 6 % a 7 %, Slovensko se pod hranici 10 % dostalo pouze v letech 2006 – 2008. Vysokou nezaměstnaností trpí na Slovensku především mladí lidé do 25 let věku, kteří tvoří 33,7 % (v ČR pouze 18,9 %). Průměr zemí Evropské unie je 23,7 % nezaměstnaných ve věku do 25 let z celkového počtu nezaměstnaných.

Saldo platební bilance je u ČR dlouhodobě záporné, ale od roku 2009, kdy byla 2,28 %, se postupně deficit snižuje a zlepšuje se tak vnější nerovnováha ČR. Příčina je v omezování dovozů a nižší tvorbě zisků v době recese a tedy i jejich vrácení do zemí zahraničních investorů probíhající v menším měřítku. Slovensko zaznamenalo v roce 2013 poměrně vysoké kladné saldo platební bilance, a to 7,18 %. Celkový dovoz byl v hodnotě 59 939,9 mil. Eur s meziročním růstem o 2,3 % a celkový vývoz v hodnotě 64 172,3 mil. Eur s meziročním růstem o 3,3 %. Na dovozu a vývozu se nejvíce podílely stroje, přístroje, elektrická zařízení, auta, letadla.

7. Závěr

Bakalářská práce se zabývá komparací ekonomik České a Slovenské republiky dle magického čtyřúhelníku v období od vstupu obou zemí do Evropské unie, tj. od roku 2004 do roku 2013. Pro samotnou analýzu byly vybrány roky 2004, 2007, 2009 a 2013.

V roce 2004, kdy obě komparované země vstoupily do Evropské unie, zažívala Česká republika vysoký hospodářský růst, který byl spojen především s již zmíněným vstupem do Evropské unie. Patrný je růst zahraničního obchodu, který měl velmi příznivý dopad na HDP i přes větší míru dovozu než vývozu. Díky vstupu do EU stoupl také zájem velkých investorů a ekonomických subjektů o ČR.

I přes to, že ekonomika Slovenska měla rostoucí tendenci i v roce 2004, byla pomalejší, než u České republiky. Jedním z několika důvodů byla deregulace cen energií, která stála za vysokou mírou inflace, a to 5,78 % (ČR 4,01 %). Dalším důvodem je přetrvávající vysoká nezaměstnanost 13 % (ČR 8,3 %).

Rok 2007 je jak pro ČR, tak pro SR vyvrcholením hospodářského růstu. Za velmi příznivý lze považovat především pokles nezaměstnanosti Slovenska na 8 %, v ostatních sledovaných letech se pohybuje mezi 13 % – 14 %.

Česká republika sice v roce 2007 zaznamenala také velmi vysoký ekonomický růst, na rozdíl od Slovenska ji ale provázela i vyšší míra inflace spojená s růstem cenové hladiny.

Rok 2009 byl charakteristický poklesem ekonomického růstu pro obě země, a to především z důvodu hospodářské krize. Slovensko přijalo jednotnou měnu euro dnem 1.1.2009, které zapříčinilo opětovný vysoký nárůst nezaměstnanosti na 13 % a pokles inflace na -1,16 %.

Pokles ekonomického růstu v České republice byl způsobem především záporným růstem HDP (-4,84 %) a zvyšující se mírou nezaměstnanosti, která se v roce 2009 dostala na hodnotu 6,7 %.

Česká ekonomika v roce 2013 opět roste, ale přesto je stále za Slovenskem. Nejvýznamnějším krokem ČNB bylo listopadové opatření proti hrozící deflaci tzv. měnovou intervencí, která uměle oslabila českou korunu. Kurz tak na konci listopadu 2013 přesáhl 27 Kč za euro.

I přes zvyšující se ekonomický růst Slovenska tuto zemi stále trápí velmi vysoká nezaměstnanost pohybující se okolo 14 %.

Na základě zjištěných makroekonomických ukazatelů v jednotlivých sledovaných letech lze říci, že Slovenská ekonomika od vstupu do Evropské unie rostla rychleji, než Česká ekonomika. Zpomalila především v období hospodářské krize, která ji zasáhla více, než ČR, což se projevilo zejména v roce 2009. Od roku 2009 je možné pozorovat rychlejší vyrovnávání s krizí opět u Slovenska, u kterého se kladně projevilo přijetí jednotné evropské měny euro. Přijetím eura Slovensko odbouralo obchodní překážky, zvýšilo svou konkurenceschopnost ve všech odvětvích a zajistilo si tak příchod zahraničních investorů na Slovenský trh.

Největším problémem je pro Slovenskou republiku nezaměstnanost, která se od roku 2004 pohybuje mezi 13 % a 14 %. Pouze v letech 2006 – 2008 klesla míra nezaměstnanosti pod hranici 10 %. Ke snížení takto vysoké míry nezaměstnanosti by mohlo přispět propouštění pracujících osob v důchodovém věku a jejich volná pracovní místa nabídnout mladým lidem, především absolventům středních a vysokých škol, kteří na Slovensku velmi těžko hledají práci. Počet nezaměstnaných ve věku od 15 do 25 let bylo na Slovensku v roce 2013 33,7 % z celkového počtu nezaměstnaných (v ČR pouze 18,9 %).

8. Seznam použitých zdrojů

1. BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohuslav. *Makroekonomie*. 1. vydání. Praha : Aleš Čeněk, 2010. str. 292. ISBN 978-80-7380-245-5.
2. PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. 2. vydání. Praha : Melandrium, 2007. str. 278. ISBN 978-80-86175-52-2.
3. HOLMAN, Robert. *Makroekonomie*. 5. vydání. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2011. str. 720. ISBN 978-80-7400-006-5.
4. JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. 2. vydání. Praha : Grada Publishing, 2013. str. 352. ISBN 978-80-247-4386-8.
5. SOUKUP, Jindřich a kol. *Makroekonomie. Základní kurs*. 5. vydání. Slaný : Melandrium, 2002. str. 167. ISBN 80-86175-24-3.
6. SPĚVÁČEK, Vojtěch. *Makroekonomická analýza - magisterský kurz*. 2. vydání. Praha : Vysoká škola ekonomie a managementu, 2010. str. 472. ISBN 978-80-86730-59-2..
7. SWANENBERG, August. *Makroekonomie bez předchozích znalostí*. 1. vydání. Brno : BizBooks, 2012. str. 296. ISBN 978-80-265-0036-0.
8. MACH, Miloš. *Makroekonomie II: pro inženýrské studium*. 3. vydání. Slaný : Melandrium, 2001. str. 367. ISBN 80-86175-18-9.
9. SOUKUP, Jindřich a kol. *Makroekonomie. Moderní přístup*. 1. vydání. Praha : Management Press, 2007. str. 528. ISBN 978-80-7261-174-4.

Seznam grafů:

Graf 1: Grafické zobrazení obsahů magických čtyřúhelníků49

Seznam obrázků:

Obrázek 1: Magický čtyřúhelník23
Obrázek 2: Magický čtyřúhelník ČR - rok 200425
Obrázek 3: Magický čtyřúhelník ČR - rok 200728
Obrázek 4: Magický čtyřúhelník ČR - rok 200931
Obrázek 5: Magický čtyřúhelník ČR - rok 201334
Obrázek 6: Magický čtyřúhelník SR - rok 2004.....38

Obrázek 7: Magický čtyřúhelník SR - rok 2007.....	41
Obrázek 8: Magický čtyřúhelník SR - rok 2009.....	44
Obrázek 9: Magický čtyřúhelník SR - rok 2013.....	47

Seznam schémat:

Schéma 1: Rozložení obyvatelstva	14
--	----

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Spotřební koš ČR pro rok 2014	18
Tabulka 2: Makroekonomické ukazatele ČR - rok 2004.....	24
Tabulka 3: Makroekonomické ukazatele ČR - rok 2007	27
Tabulka 4: Makroekonomické ukazatele ČR - rok 2009	30
Tabulka 5: Makroekonomické ukazatele ČR - rok 2013	33
Tabulka 6: Makroekonomické ukazatele SR - rok 2004	37
Tabulka 7: Makroekonomické ukazatele SR - rok 2007	40
Tabulka 8: Makroekonomické ukazatele SR - rok 2009	43
Tabulka 9: Makroekonomické ukazatele SR - rok 2013	46

Seznam použitých zkratk:

HDP – hrubý domácí produkt

EU – Evropská unie

ČR – Česká republika

USA – Spojené státy Americké

NATO – Severoatlantická aliance

OECD – Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj